

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

Mindaugas Šatas

**PROKURORO IR IKITEISMINIO TYRIMO
PAREIGŪNO BENDRADARBIAVIMAS
TIRIANT SUNKIUS NUSIKALTIMUS**

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, teisė (01S)

Vilnius, 2011

Disertacija rengta 2006 – 2011 metais Mykolo Romerio universitete.

Mokslinis vadovas:

prof. dr. Hendryk Malewski (Šiaulių universitetas, socialiniai mokslai, teisė - 01S)

Disertacija ginama Mykolo Romerio universiteto Teisės mokslo krypties taryboje:

Pirmininkas:

prof. dr. Vidmantas Egidijus Kurapka (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Nariai:

prof. dr. Tatjana Voltchetskaya Stanislavovna (Rusijos valstybinis Imanuelio Kanto universitetas (Rusija), socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

prof. habil. dr. Viktoras Justickis (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

doc. dr. Tadas Sudnickas (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas – 03 S)

doc. dr. Armanas Abramavičius (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Oponentai:

prof. habil. dr. Jerzy Kasprzak (Varmijos ir Mozūrijos universitetas (Lenkija), socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

doc. dr. Petras Ancelis (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Disertacija bus ginama viešame Teisės mokslo krypties tarybos posėdyje 2011 m. kovo 25 d. 13 val. Mykolo Romerio universiteto konferencijų salėje (I-414 aud.).

Adresas: Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius.

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2011 m. vasario 25 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo (Gedimino pr. 51, Vilnius) ir Mykolo Romerio universiteto (Ateities g. 20, Vilnius) bibliotekoje.

Mindaugas Šatas

**PUBLIC PROSECUTOR AND PRETRIAL INVESTIGATION
OFFICER COOPERATION IN SERIOUS CRIME
INVESTIGATION**

Summary

Relevance of Dissertation Topic. Relevance of the topic of the Dissertation is based on the fact that, considering the significant changes we see in the world today, the ability to collaborate, to generate and share ideas, to be open to other people's ideas, and to work in a team is becoming one of the most important issues in respect of public safety authorities. In order to both, adapt to the constantly changing environment and to manage or even change it, these authorities must become effective, conscious of the actual situation, distinguished for a constantly improving management system, the ability to balance between the constant change: the need to manage unexpected changes in criminality and the stability in the society, by ensuring the continuity of their operations.

Observing the social life development in Lithuania, law enforcement activities, crime dynamics, structure, and prevention, it becomes obvious that the cause of certain problems in this area is a lack of cooperation processes both, among law enforcement agencies and within their internal environments, failure to conceive the necessity and importance of these processes, and scarcity of communication competence. Lithuanian scientists have repeatedly pointed out that the procedural, criminal, and organizational situation of crime investigation in Lithuania is very complicated for many reasons, one of which is a lack of cooperation between public prosecutors and pretrial investigation officers. Therefore, while addressing the challenges of the criminal procedure, the principal instrument affecting the operational efficiency is highlighted, namely, a procedural form embedded in law, explicitness, accountability, and harmonized relationships between operating actors during the pretrial investigation phase (legal procedural assumptions), at the same time remembering the possibilities of criminalistics and integration of improved and more effective scientific technologies into a criminal investigation field. The assumption of the successful development of the aforementioned priorities in criminalistics is effective practical collaborative activities conducted by public prosecutors and investigators, as main actors of pretrial investigation.

The need to examine the issues of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation particularly strengthened in 2003, upon entry into force of the Code of Criminal Procedure of the Republic of Lithuania, which fundamentally changed the functions of the public prosecutor and the pretrial investigation officer, embedded mandatory provisions on concentrating pretrial investigation powers on the public prosecutor and simultaneously minimising the investigator's rights and responsibility for the investigation results of criminal offences. Meanwhile, Western European countries, through achievements in management education, increasingly emphasise cooperation as the essential successful business strategy. Although foreign scientists have been showing interest in the problems of the public sector cooperation, including law enforcement agencies, for over five decades, the cooperation characteristics in Lithuania lacks sufficient attention whereas interorganizational cooperation in the investigation of criminal offences remains unexamined properly. Given the fact that institutions in the public safety sector are still showing a very limited ability to adapt scientific achievements and novel managerial technologies to their activities, the problem of the position occupied by the public prosecutor and the prosecutor's office as well as their relationship and interaction with other actors in the criminal proceedings concerning serious crimes has become of utmost relevance and urgency. The key problems concerning the current criminal procedure, among other issues, are also relevant to the interaction between actors of pretrial investigation.

Reports presented by the public safety authorities of the Republic of Lithuania emphasise the need to focus crime investigation forces on serious and very serious crime detection and investigation. The Dissertation proposes that the benevolent cooperation of public prosecutors and pretrial investigation officers, based on scientific recommendations, allows for proper, efficient, and high quality investigation of serious crimes as well as all types of criminal offences. Therefore, the cooperation of the said officers must be properly interpreted, explicitly regulated and effectively implemented in practice. The candidate for the degree of PhD believes that the appropriate implementation of the methodical security of the given cooperation is no less important.

The following determinants of the relevance and choice of the given dissertation research have been identified: 1) theoretical and practical significance of the definition of the problem at the national level; 2) non-improving situation in crime detection and investigation of criminal offences in Lithuania; 3) special importance of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in investigating serious crimes; and 4) need for criminalistic techniques improvement in serious crime investigation.

Problem Formulation and Analysis. The formulation of the problem examined herein is based on the fact that given sufficiently high crime rates¹, the long-term investigation of serious crimes, and insufficiently rational use of public resources in investigating serious crimes in Lithuania, we believe that cooperation in pretrial investigation must be seen as one possible way of a solution to the given problems. Striving for an open, just, and harmonious civil society and law-governed State is embedded in the Preamble to the Constitution of the Republic of Lithuania however the rule of law, as a facility serving the needs of society, must adequately define the ways of ensuring a safe environment for population and social values hence, a mechanism for the imposition of criminal liability. The latter unfolds best not only through the purposefulness, rationality, and scope of the functions performed by relevant State authorized actors and the official status in the broadest sense, but also through a logical interaction between these actors.

During research into competence and qualification problems incurred by pretrial investigation officers in Lithuania², it had already been stated that an ineffective cooperation of investigators and public prosecutors presented one of major challenges faced by investigators in organizing the work in units. The

---

¹ During 2009, 83,273 criminal offences were recorded, or 6.4 per cent (i.e. 5,007 offences) more than in 2008 (78 266) whereas compared to 2007, criminality in Lithuania during 2009 increased by as many as 12.9 percent (9,532 criminal offences). During 2010, the number of recorded criminal offences basically did not decline, i.e. 77,734 offences were recorded. It should be noted that in 2009, the total number of recorded serious and very serious crimes notably increased by even 21.3 percent (the number of serious and very serious crimes recorded in 2010 did not decline basically, i.e. 4,218 offences were recorded meanwhile in 2009 the number was 4,269); in addition, as many as 8 criminal acts qualified under Art. 249 of the Criminal Code of the Republic of Lithuania (hereinafter: CC of the Republic of Lithuania) (criminal alliance) were recorded and investigated in 2009 while in 2008, no criminal acts under the said Article of the CC of the Republic of Lithuania were recorded or investigated. During 2010, 36,138 criminal offences were investigated while in 2009, 36,835, or 44.2 percent, of criminal offences were investigated (during 2008, 43.9 percent of criminal offences were investigated). // For further information see: Reports of the Prosecutor General's Office of the Republic of Lithuania. // Available at internet: http://www3.lrs.lt/docs3/kad4/W3_VIEWER.ViewDoc-p_int_tekst_id=23459&p_int_tv_id=2706&p_org=0.htm [Accessed: 16/04/2010]; see also: The Police Department under the Ministry of the Interior. Activity Report 2009. 24/02/2010 No. 5-IL-212. // Available at internet: <http://www.policija.lt/index.php?id=2875> [Accessed: 12/06/2010]; see also: The Information Technology and Communications Department under the Ministry of the Interior. Crime statistics. // Available at internet: http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive-/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2010&menuo=12&regionas=0&id3=1&idAta=2#Atas-3Z-ITI [Accessed: 13/01/2011].

² Jurka R., Jovaišas K., Baliutavičius S., Kanapeckaitė J., Mišeikis Ž. Opportunities and Techniques of Criminal Procedure Optimization and Acceleration. – Vilnius, 2005; see also: Navickienė Ž. Problems of Key Competencies in Pretrial Investigation: Investigator Approach. // Available at internet: <http://www.vrsps.lt/pradzia/344-svarbiausi-kompetencij-problematika-ikiteisminiame-tyrime-tyrjo-poiris> [Accessed: 15/02/2010].

Dissertation emphasises that the problems of effectiveness of the investigation of serious crimes lie in the absence of logical interaction among relevant State authorized actors in the pretrial investigation of the above crimes, a lack of the so-called “genuine cooperation” which is characterized by teamwork training, consulting, professional dialogue, and mutual communication, and which requires supportive relations and adequate skills, also failure to listen to others, express an individual opinion, conceptualise opinions, express and accept criticism, and commit to a single targeted and purposeful activity, implementation of the criminal procedure goals and objectives specifically. The findings of empirical studies conducted by the candidate for the degree of PhD as well as by other researchers indicate that public prosecutors and investigators confront major cooperation problems in investigating serious crimes, such as indeterminacy of the principles, forms, and content of cooperation, unregulated responsibility of cooperating actors, and so on. The situation described confirms that one of the most important connecting links in the top model for the organisation of serious crime investigation should be cooperation among the actors of pretrial investigation (operational coordination) in the investigation process of serious crimes (establishment of the forms of cooperation, the actors’ liability determination in the process, and so on.).

Research in Lithuania and Abroad. The dissertation research was prepared on the basis of the works by Lithuanian and foreign scientists, legislation provisions, and the analysis of public prosecutor and pretrial investigation officer work practice. The concept of cooperation in investigating serious crimes, the features, types, forms, and principles of cooperation, practical problems and their solutions as well as improvement areas of cooperation among the given actors were examined in the Dissertation through the analysis of both, the works by the criminal procedure and criminalistics researchers and the studies conducted by management and psychology researchers.

The Dissertation highlights the comprehensive study of the concept of cooperation in the context of management science. The aspects of the significance of cooperation for the organization are examined by Lithuanian scientists, such as S. Puškorius, R. Petrauskienė, A. Raipa, V. Baršauskienė, B. Janulevičiūtė-Ivaškevičienė as well as foreign scientists: Simon H.A., Smith M., Beazley M., Teisman R. Geert, Klijn Erik-Hans, and Fullan M. Hargreaves A. focused on the cooperation process within the internal environment of the organization. The functions typical of cooperation were researched by McLaughlin M., Colin Carnal, Fullan M., Senge P., Scharmer C.O., Jaworski J., Flowers B.S., Stoner J.A.F., Freeman R.E., Gilbert D.R., Appleby R. as well as Lithuanian scientists N. Kudokienė, A. Repečkienė, and V. Šilingienė. A relation between effective

communication and cooperation as well as the importance of teamwork for effective cooperation were examined in detail in Lithuania by V. Baršauskienė and B. Janulevičiūtė–Ivaškevičienė. The studies conducted in the given field by the foreign author Barczyk C.C. were invoked. Cooperation processes within the internal environment of law enforcement institutions in terms of management were approached by T. Sudnickas and N. Černiauskienė in Lithuania and Schein E.H., Cameron K.S., Quinn R.E., etc. in foreign countries.

There hardly exist any works by Lithuanian scientists, focused on the perception and importance of cooperation in the criminal procedure and criminalistics, with the exception of publications by P. Ancelis, R. Burda, and Ž. Navickienė. Most often the aspects of the concept of cooperation and its application in investigating criminal offences were dealt with in the works by Eastern and Central European scholars: Ratinov A.R., Zhogin N.V. & Fatkullin F.N., Gutkin I.M., Gerasimov I.F., Balashov A.N., Krivenko A.I., and Parchomenko V.I. These researchers analysed the characteristics of the investigator / operative cooperation. In this context, on the grounds of their works and applying an extrapolation method, the theoretical model of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in serious crime investigation as well as actualization possibilities of prospective improvement areas of the given activities have been framed herein.

The characteristics of the criminal procedure, including the functions and mutual relations of the public prosecutor and the police officer, were studied by G. Goda in Lithuania whereas the following foreign researchers should be noted: Pradel J., Gucenko K.F., Golovko L.V., and Filimonov B. A. For a review of the existing practice with respect to the criminal investigation organization in France, the works by Donovan J.M., Hodgson J., Joutsen M., Lahti R., Pölonen P., Largier J., Panomariov A., R. Ramanauskas, Papa M.; the Federal Republic of Germany: Ebke W.F., Finkin W.M., Jehle J.M., Heinz W., Sutterer P., Walter M.; the United States of America: Cole G.F., Smith Ch.E., Siegel L.J., Garofalo J., Samaha J., Purpura P. P., Skogan W.G., Frydl K., Maguire E.R.; Great Britain: Ashworth A., Hirschel J.D., Wakefield W.O., Sasse S., Smartt U., Gibson B., Cavadino P., Davies M., Croall H., Tyrer J. were embraced in the Dissertation, in addition to the above-mentioned publications.

The development of the pretrial investigation organization as well as the survey and functions of the actors of criminal investigation were historically reviewed by P. Ancelis in Lithuania. A retrospective review of functions exercised by the public prosecutor and the pretrial investigation officer in the investigation of serious crimes, provided in the Dissertation, was accompanied by the analysis of the works by P. Danisevičius, M. Kazlauskas, E. Palskis, S.

Kuklianskis, I. Laucius, R. Burda, J. Rinkevičius, and P. Kuconis, in addition to the abovementioned P. Ancelis.

The aspects of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in organising the investigation of serious crimes through the analysis of the given actors' functions in the context of the criminal procedure were approached by S. Kuklianskis and P. Ancelis, as well as R. Jurka, K. Jovaišas, S. Baliutavičius, J. Kanapeckaitė, and Ž. Mišeikis in their investigative study. The cooperation issues concerning the actors involved in the criminal investigation are extremely comprehensively highlighted in the works by Eastern European researchers: Schuruchnov N.G., Borodin S.V., Eksarchopulo A.A., Gerasimov I.F., Gapanovich N.N., Parchomenko V.I., Krivenko A.I., Babajeva J.U., Podschybiakin A.S., and Bulygin J. I.

The peculiarities of the planning of the investigation of serious crimes as the aspect of the organizational and tactical cooperation of the public prosecutor and the pretrial investigation officer have not been analysed in the works by Lithuanian researchers. The studies on the modern concept of criminal investigation versions and the trends of the concept development, carried out by A. Barkauskas, can be distinguished alone. The examination of the peculiarities of the planning of the investigation of serious crimes as one of the leading trends in the actualization of the concept of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in investigating serious crimes, presented herein, was mostly based on the scientific studies by Eastern European scientists, such as Krivenko A.I., Porubov N.I., and Ischenko J.P., who analysed the importance of criminal investigation planning principles and investigation versions, criminal investigation planning techniques, and the tactics of the actors' cooperation in performing separate actions in pretrial investigation.

Scientific Novelty and Originality of Research. Undoubtedly the performance of both, the investigator and the public prosecutor must be well-organized and creative so that appropriate results of the investigation are achieved by flexible mutual cooperation. This requires an efficient model of pretrial investigation organization. The organization of the investigation of criminal offences is a very sophisticated and complex activity comprising the categories of law, management, psychology and other sciences (information technologies, etc.), where several actors (officers) from different law enforcement agencies are involved in the investigation of one act. This leads to a kind of confusion which can be avoided only by the right disclosure of the contents of the terms "cooperation", "organization", "planning", etc. and bringing this contents close to the features of legal activities. To achieve these objectives, criminalistics is employed which, being a multidisciplinary science of synthetic nature, not only

develops its own methods and tools but also adapts methods and tools of other sciences and applies them to the investigation of criminal offences within the the framework defined by the criminal procedure. As the forensic science pioneer Hans Gross put it, “Criminalistics begins where criminal law completes its function”.³

First time in Lithuania, the Dissertation looked into the theoretical and practical problems of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in investigating serious crimes. Not only that the concept of the given cooperation was formulated, but also the essential features, forms, and types of this institution as well as the problems of implementing this cooperation in the officers’ practical activities were identified, the characteristics of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation were assessed, the performance criteria were ventilated, and the improvement areas of criminalistic techniques of investigating serious crimes in the context of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation as well as possibilities of actualizing these areas were presented. In addition, to justify the implication of theoretical findings to practice, empirical researches were conducted, i.e. a complex survey of public prosecutors and pretrial investigation officers, the analysis of criminal cases and pretrial investigation materials on serious crimes, the examination of public prosecutor’s office and pretrial investigation body performance evaluation statements, and expert interviews. The results obtained during these researches were presented in the Dissertation by applying the comparative analysis of relevant theoretical and practical aspects of cooperation and outlining essential current problems of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in investigating serious crimes.

The issues of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation herein are dealt with considering the most recent achievements in criminal procedure, criminalistics, management and other sciences, and evaluating the changes in, practice of, and demand for the current legal framework in Lithuania.

Dissertation Subject. The subject of the dissertation research is the theoretical and practical problems of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in investigating serious crimes, solutions to these problems,

---

³ According to the above scientist, the subject of the substantive criminal law is the analysis of crime and punishment, the formal criminal law (procedure) decides on the application rules of the substantive criminal law. As concerns the manner in which crimes are committed, how to investigate and ascertain these manners of commissions, what motives, goals, etc. of crimes have been, all these issues are liable neither to criminal law nor procedure. This is already the subject of criminalistics.

and the improvement areas of cooperation between the given actors in the investigation of serious crimes.

Dissertation Hypothesis. A contemporary approach the prosecutor / pretrial investigation officer cooperative relationships must be based not only on the provisions of law but also of other sciences, allowing the implementation of fresh theoretical and practical paradigms of criminalistic techniques in serious crime investigation. The optimization of the serious crime investigation process should be based on the following: 1) appropriate perception of the prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in essence; 2) entrenchment of relations between the given actors in the standards of law by ensuring a proper interaction of permissive and inhibitory precepts; and 3) precise distinction between procedural functions ascribed to the said actors.

Research Aim. To analyse the prosecutor / pretrial investigation officer cooperative relationships in the investigation of serious crimes, providing a theoretical model of cooperation of these actors and identifying the improvement areas of their relations.

Research Goals. The following goals were addressed in order to achieve the aim of the dissertation research:

1. To analyse the concepts of cooperation by identifying the common features of cooperation accentuated by individual sciences.

2. To provide a theoretical model of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation: 1) by exposing the problems of drawing a distinction, as methodological assumptions for the actors' cooperation, between the functions of the public prosecutor and the pretrial investigation officer in investigating serious crimes; 2) by presenting a retrospective review of these actors' functions in Lithuania; and 3) by reviewing the experiences of different foreign countries in the organization of pretrial investigation.

3. To identify the regulatory problems of the prosecutor / pretrial investigation officer cooperative relationships and to evaluate the significance of perceiving cooperation between the given actors in investigating serious crimes.

4. To perform an empirical research into the prosecutor / pretrial investigation officer cooperative relationships and to evaluate the actual situation in Lithuania.

5. Based on the accomplished empirical research and scientific literature analysis, to evaluate the prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in serious crime investigation and to offer the improvement areas of cooperation by demonstrating the legal-procedural, organizational, tactical, methodological, methodical, and didactical possibilities of actualisation of these areas.

Research Methodology. Theoretical and empirical research methods were employed to achieve the aim and investigate the subject of the research, and to prove the defended statements. The dissertation research design can be described by the following three stages of the research.

First, the methods of systematic analysis, deduction, comparative law, and operationalization were applied to analyse scientific and legal regulatory assumptions for the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in serious crime investigation by distinguishing the features, types, and forms of cooperation in management science, by highlighting the significance of perceiving cooperation in the public prosecutor / pretrial investigation officer relationships while investigating serious crimes, and by evaluating a distinction, as a precondition for effective cooperation, between the functions of the public prosecutor and the pretrial investigation officer in a retrospective review of both, Lithuanian and foreign experience.

Second, based on the document⁴ (content) analysis, questionnaire surveys and interviews underlying the analysis of public prosecutor and pretrial investigation officer work practice, the problems of assessing scientific and legal regulatory assumptions for the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in serious crime investigation in practice were identified. In addition, the problems of cooperation in organizing serious crime investigation as well as certain tactical aspects were distinguished.

Third, after conducting the analysis of scientific and legal regulatory assumptions for the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in serious crime investigation and identifying the practical problems of the given actors' cooperation in investigating serious crimes, induction and simulation methods were used in the Dissertation to formulate and identify the overriding improvement areas of the actors' cooperation in serious crime investigation and to project the possibilities of their actualization.

A choice of the concept of the Dissertation design and research herein was based on the fundamentals of the common law theory, which explain the essence of approaches to the legal regulation of relations. An integrated application of all methodological tools discussed thereof played an important role in the dissertation research in formulating generalizations and conclusions obtained during the research, and seeking comprehensiveness, reliability, and validity and applicability of recommendations.

Practical Significance of Dissertation. The Dissertation has both, theoretical and practical relevance. The research material can be used for the deve-

---

⁴ Criminal cases and pretrial investigation materials.

lopment of theoretical foundations of individual institutions of criminalistics, criminal procedure and other social sciences, the improvement of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in investigating serious crimes, the definition of theoretical concepts and their introduction. The research results can also be used in practical activities of officers when investigating serious crimes of different types and dealing with practical organizational and tactical issues of cooperation between the actors of pretrial investigation. Practical methodological guidance provided in the Dissertation can be directly used in practice to increase efficiency of the pretrial investigation of serious crimes.

The findings can be used: 1) for further research on the institution of cooperation in the contexts of criminalistics and criminal procedural law as well as other social sciences; 2) for shaping a theoretical model of officer cooperation in investigating serious crimes and for the consistent development of its implementation directions; 3) for improving the norms of the criminal procedure law; 4) for improving the concepts of criminalistic tactics and criminalistic techniques of serious crime investigation, developing investigation techniques of individual types of crime, and projecting the trends of their development; 5) for preparing crime prevention programs; 6) in educational activities of law enforcement officers; and 7) in addressing the issues of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation with an expert, a professional, and a pretrial judge.

Dissertation Structure and Scope. The Dissertation consists of an introduction, an overview of research, research methodology, a narrative exploratory part, conclusions, and recommendations. The Dissertation is completed with a list of literature, a list of scientific publications on the Dissertation of the candidate for the degree of PhD, and annexes.

The narrative exploratory part of the Dissertation consists of the following three sections: 1. Scientific and Legal Regulatory Assumptions for Public Prosecutor / Pretrial Investigation Officer Cooperation in Serious Crime Investigation. 2. Contemporary Practice of Public Prosecutor / Pretrial Investigation Officer Cooperation in Serious Crime Investigation in Lithuania (in Context of Empirical Research). 3. Improvement Areas of Public Prosecutor / Pretrial Investigation Officer Cooperation in Serious Crime Investigation.

Section 1 consists of the following three chapters: 1. Concept of Cooperation: its Features, Types, and Forms in Management Science. 2. Public Prosecutor and Pretrial Investigation Officer's Functions in Investigating Serious Crimes. 3. Legal Definition of Public Prosecutor / Pretrial Investigation Officer Cooperation in Serious Crime Investigation. Section 1 of the narrative

exploratory part of the Dissertation provides the analysis of scientific and legal regulatory assumptions for the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in serious crime investigation. In this section, upon introduction of the concept, types, and forms of managerial cooperation, methodological assumptions for a distinction, as the actors' cooperation in investigating serious crimes, between the functions of the public prosecutor and the pretrial investigation officer are addressed. These issues are analysed in the context of a Lithuanian retrospective review of the implementation of the public prosecutor and the pretrial investigation officer's functions in serious crime investigation, and the standards of law currently applicable in Lithuania and foreign countries. Section 1 of the Dissertation also examines the legal definition of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in investigating serious crimes by analysing procedural entrenchment issues relating to the given actors' cooperation, and criminalistic security features.

The necessity of Section 2 of the narrative exploratory part of the Dissertation is based on the fact that in order to improve and make serious crime investigation more effective, it is necessary to ascertain and diagnose the overriding practical problems of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in investigating serious crimes. Accordingly, Section 2 of the Dissertation is designed for the analysis of contemporary practice of cooperation between the given actors in serious crime investigation in Lithuania in the context of empirical research. Section 2 consists of the following three chapters: 1. Assessment of Scientific and Legal Regulatory Assumptions for Public Prosecutor / Pretrial Investigation Officer Cooperation in Serious Crime Investigation. 2. Assessment of Public Prosecutor / Pretrial Investigation Officer Cooperation in Organizing Serious Crime Investigation. 3. Assessment of Tactical Aspects of Public Prosecutor / Pretrial Investigation Officer Cooperation in Serious Crime Investigation. The study conducted in Section 2 of the narrative exploratory part of the Dissertation allowed the candidate for the degree of PhD to formulate and identify the basic practical problem groups pertaining to scientific and legal regulatory assumptions and organizational and tactical aspects of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in investigating serious crimes.

Section 3 of the narrative exploratory part of the Dissertation is designed for the improvement areas of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in serious crime investigation. This section offers the improvement areas of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in serious crime investigation on the grounds of the scientific and legal regulatory assumptions for the public prosecutor / pretrial investigation officer coope-

ration in serious crime investigation explored in Section 1 herein and the practical problems concerning the activities in question highlighted in Section 2 of the Dissertation. In this Section, the inclusion of legal-procedural, innovation management, and psychological methods, information technology opportunities, methodological, methodical, didactical as well as organizational and tactical aspects for improving the investigation of serious crimes is framed and explored in the context of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation. Accordingly, Section 3 consists of the following three chapters: 1. Improvement of Standards of Law Regulating Public Prosecutor / Pretrial Investigation Officer Cooperation in Serious Crime Investigation. 2. Refinement of Criminalistic Techniques in Context of Public Prosecutor / Pretrial Investigation Officer Cooperation in Serious Crime Investigation. 3. Implementation of Practical Recommendations on Serious Crime Investigation Techniques in Context of Public Prosecutor / Pretrial Investigation Officer Cooperation in Serious Crime Investigation.

Review of Research Results. The analysis of the scientific and legal regulatory assumptions for the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in serious crime investigation underlies the proposition that the given actors' cooperation, as a precondition of effective organization of serious crime investigation, must be recognised and simulated in all three aspects singled out by management science, i.e. as social perception, as communication, and as interaction in pursuance of criminal procedure objectives and in the implementation of the goals set. This approach to the given actors' cooperation in investigating serious crimes must be shaped not only by entrenching the provisions on cooperation in criminal investigations in the standards of law but also by educating and enlightening the officers of public safety institutions.

When performing the retrospective review, the emergence and development of Lithuanian public prosecutor's institution as organizer of criminal investigation illustrate the dynamics of the variation of functions performed by the given entity. The latter suggests that serious crime investigation is a collective activity involving all actors of the investigation, not just the public prosecutor alone. It was noted in the Dissertation that during a historical period in Lithuania, most of criminal procedure patterns were imposed by own or occupation states therefore, while framing the Code of Criminal Procedure, making use of the native land's experience instead of adopting articles from the Codes of foreign countries would have been more pragmatic.

After performing the analysis of the affect of separation of the public prosecutor and the pretrial investigation officer's functions on the given actors' cooperation, the Dissertation proposes that the standards of law formally estab-

lish the public prosecutor's monopoly: the public prosecutor is almighty however lacking real practical potential. Such legal position of the said entity is not fully realizable in practice. Accordingly, separation and duplication of pretrial investigation functions do not constitute adequate prerequisites for the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation.

After performing an overview of foreign country experience (Great Britain, France, Germany, the United States of America), it was noted that in different models of criminal investigation organization, the main functions as well as the actors performing these functions are expressly identified, as distinct from Lithuania: criminal cases are directly investigated by police officers and the investigation process is controlled by public prosecutors. The Dissertation states that Lithuania lacks a more coherent, logical, and specific explicitness with regard to functions performed by the pretrial investigation officer and the public prosecutor. This precludes from modelling more rational and effective cooperation between these actors. At the same time, it is emphasised that the Code of Criminal Procedure in Lithuania shall be adjusted by embracing the experience of the native land and exclusively selecting the legislative ideas from the articles of the Codes of foreign countries that can be practicably used under the conditions of our country. Legal procedures practised in other states can rarely be successfully adapted to countries with different traditions, history, and public mentality.

It was found that the standards of criminal law governing the relationships between the public prosecutor and the pretrial investigation officer in criminal investigation are imperative. By endowing the given standards of law with dispositiveness, a gradual transition from imperative and petty behavioural regulation to the expansion of behavioural freedom in respect of the participants of the relationship could be possible. The standards of law should cover basic, typical, and traditional behavioural cases alone meanwhile relationships / behaviour outside the standards of law should remain directly unregulated by the standards of law. The latter could be purposefully shaped by means of knowledge of management, psychology and other sciences. Hereby, the candidate for the degree of PhD believes that both, investigators and public prosecutors could operate in an unrestricted yet principled manner within a dynamic and multidimensional setting of serious crime detection and investigation, underlying the entire perspective of the criminal procedure.

Upon the analysis of the criminalistic security of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation, the optimum concept of the actors' "cooperation" in investigating serious crimes was formulated and presented in the Dissertation. The concept is deemed by the candidate for the degree of PhD

to reflect the essential factors that define the given activities: the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in serious crime investigation is a rational activity of these actors whereby information is exchanged and actions, methods, and tools are coordinated in planning, organising, carrying out, analysing and evaluating pretrial investigation activities and making fruitful decisions.

Exploration of contemporary practice of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in investigating serious crimes showed that serious crime investigation in Lithuania is not optimal. The current situation is determined by the following reasons: 1) failure to recognize the cooperation principle; 2) duplication of the prosecutor and the pretrial investigation officer's functions; 3) frequently formal supervision of pretrial investigation without securing practical and proactive implementation of the control function; 4) insufficient planning in criminal investigation. The Dissertation stresses that such situation does not entail an effective cooperation of the public prosecutor and the pretrial investigation officer in investigating serious crimes.

The research results in the Dissertation suggest that the solution of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation problems and the efficiency and timeliness of investigation would considerably increase provided these actors: 1) cooperate in planning and projecting investigation trends; 2) replan investigation settings upon any change in circumstances; 3) observe timely exchange of information; 4) put forward and check their versions; and 5) predict investigation strategies. In order to address serious crime investigation issues more effectively, attention should be drawn to the extent of the turnover problem in respect of investigators.

On the grounds of the findings of the empirical research, it can be maintained that the factors underlying low-intensity investigation and hampering the public prosecutor / pretrial investigation officer effective cooperation in investigating serious crimes are well known for both, public prosecutor's offices and pretrial investigation bodies unfortunately no joint measures necessary to change the current situation have been undertaken. It is believed that serious crime investigation problems in the context of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation are determined by: 1) improper understanding of the essence and implication of cooperation; 2) public prosecutors' inadequate approach to the organization of initial investigation action, assessment of importance of instructions as form of procedural leadership, and the timeliness of procedural decision-making; and 3) a lack of investigating authorities attention to the organization of pretrial investigation when dealing with organizational

matters within their jurisdiction, and failure to demand more responsibility and higher quality of investigation from investigators.

Labouring for quality and increased efficiency in serious crime investigation, the following efficiency improving directions in the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in serious crime investigation have been distinguished: 1) changing the paradigms of criminal investigation (in the fields of law, organization, and criminalistics); 2) improving/changing methodical security of criminal investigation by preparing individual criminalistic techniques which would reflect common factors describing cooperation of the actors of criminal procedural activity, and problems of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in planning serious crime investigation and investigating serious crimes of different types; and 3) developing/changing the professional training and officer qualification improvement process by including the topics of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in the context of serious crime investigation planning into the course units and syllabuses, organizing pretrial investigation officer / public prosecutor qualification improvement courses which would provide theoretical knowledge and reinforce practical skills in the investigation process of serious crimes of different types with an emphasis on cooperation and planning issues.

Conclusions. The results of the analysis of various sources⁵ of sciences⁶ and empirical study⁷ conducted during the dissertation research suggest that the scheme of the public prosecutor / pretrial investigation officer relationships, which came into force in Lithuania after 1 May 2003, caused quite a few fresh problems instead of improving serious crime investigation. One of these problems is the public prosecutor / pretrial investigation officer unsatisfactory cooperation in investigating serious crimes, which is mainly due to the overlapping functions of the said actors. The research results, including empirical studies conducted by the author, showed that cooperation enhancement between the actors, enrichment of an imperative regulatory approach to their relationships with accents inherent in the principle of dispositiveness, and consolidation of the control functions of the public prosecutor resulting in transfer of the organizational functions of criminal investigation to the investigating officer (thereby increasing his responsibility for the task assigned), would make the serious crime investigation process faster, high-performing, and cost-efficient.

---

⁵ Dissertations, monographs, research articles, different levels of case law and law enforcement agency documentation (reports, statements, etc.).

⁶ Criminal procedure, criminalistics, management, psychology.

⁷ Analysis of criminal cases and pretrial investigation materials, surveys of public prosecutors and pretrial investigation officers, expert interviews.

The historical analysis of legal, organizational, and tactical relationships between the public prosecutor and the pretrial investigation officer in investigating serious crimes committed in Lithuania as well as experience of some foreign countries on these issues have shown non-existence of a perfect system which would ensure the fast, high-performing, and cost-efficient process of serious crime investigation and the expected results. This process is influenced by factors of different nature and extent. Sets of the given factors in various countries are individual at different periods. Therefore, it can be assumed that the mechanical transfer of foreign experience into the national legal system is not only unreasonable but also likely to cause serious problems. While certain elements of foreign experience can be adapted and applied to the national legal system, in our view, it would be more appropriate to avail ourselves of our native land practices.

Following the public prosecutor / pretrial investigation officer relationship scheme 2003, it raised new issues instead of making the serious crime investigation process faster, high-performing, and cost-efficient: the functions of criminal investigation organization, planning, coordination, and monitoring imposed on the public prosecutor frequently become declarative in practice. The public prosecutor is almighty however lacking real practical potential and/or unwilling whereas the applicable law deprived the pretrial investigation officer of autonomy and made him a passive operator who does not actually bear any responsibility for the investigation course and outcomes. Given such regulation of the actors' relationships and misinterpretation of the essence of the cooperation process, it is hardly possible to expect the effective investigation of serious crimes.

The research exposed the following overriding problems of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in investigating serious crimes: 1) neither prosecutors nor pretrial investigation officers comprehend the true managerial essence and implication of cooperation; 2) unsatisfactory execution of the function of serious crime investigation control by public prosecutors and insufficient evaluation of the importance of the public prosecutor orders as form of procedural leadership; 3) investigations are carried out in untargeted, low-intensity, and undirected manner; and 4) lack of regularity in organizing investigator and prosecutor work.

The main improvement areas of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in investigating serious crimes are as follows: 1) improvement of serious crime investigation paradigms (in the fields of law, organization and criminalistics) by including methods and recommendations applied in other sciences into the process of serious crime investigation; 2) improve-

ment/change of methodical security of serious crime investigation by preparing separate criminalistic techniques; and 3) improvement of the professional training and officer qualification improvement process.

The above statements constitute a theoretical basis for the improvement of serious crime investigation techniques and the development of a theoretical model for the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation and enable the use of these conceptual provisions in exploring problems of cooperation among other actors (experts, specialists, pretrial investigation judge) involved in the investigation of serious crimes.

The improvement of criminalistic techniques with an emphasis on the actor cooperation enhancement is of great moment in serious crime investigation activities performed by the public prosecutor and the pretrial investigation officer. The development of serious crime investigation techniques is associated with the security of legal, organizational, and tactical assumptions for the given process.

To improve the investigation of serious crimes, it is necessary to change certain norms of the Code of Criminal Procedure (hereinafter: CCP) governing the public prosecutor and the pretrial investigation officer relationships (see recommendations) by imparting dispositiveness on their imperative nature and thereby enhancing the spring of cooperation.

The improvement of serious crime investigation requires actions of legal-procedural, methodological, methodical, didactical, tactical, and organizational nature, which should be aimed at the development of criminalistic techniques and the establishment of a mechanism for their implementation (see recommendations).

Recommendations. The results and findings of the conducted dissertation research illustrate that the investigation of serious crimes is strongly influenced by a lack of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation. The development of this process requires changes in the legal regulation as well as in legal, organizational, tactical, methodical, and didactical areas.

While improving the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in the process of serious crime investigation, it is appropriate to revise the undermentioned Articles of the CCP of the Republic of Lithuania. The following is proposed wording to replace the same:

1) To append Article 11-1 to Chapter I of the CCP of the Republic of Lithuania whereby the intent and the fundamental rules of criminal procedure are regulated. The disposition of the said Article can be formulated as follows:

“Article 11-1. Cooperation in Pretrial Investigation Actions

The courts, Public Prosecutor's Office and pretrial investigation bodies of the Republic of Lithuania shall cooperate in executing procedural actions as specified herein by employing methods and forms, not prohibited under legal acts, in an integrated manner.

Cooperation shall be based on the principles of respect, goodwill with regard to legitimate mutual interests, timeliness, voluntarism, autonomy, proactiveness, mutual responsibility, impartial information delivery, strict separation of functions, optimum resource utilization, and investigation planning as well as other principles of good practice."

2) To specify Part 2 of Article 18 of the CCP of the Republic of Lithuania defining the functions of the pretrial investigation officer as follows: "The head of the pretrial investigation body / subdivision is the pretrial investigation officer in charge of pretrial investigation who shall be held responsible for planning and organization of pretrial investigation conducted by subordinate officers of the body / subdivision, the main function / one of the functions whereof is to conduct pretrial investigation."

3) To specify Part 1 of Article 164 of the CCP of the Republic of Lithuania defining the actors of pretrial investigation as follows: "Pretrial investigation shall be conducted by pretrial investigation officers. Pretrial investigation shall be planned and organised by the head or the authorized representative of the pretrial investigation body. Pretrial investigation shall be controlled by the public prosecutor. The public prosecutor may decide to conduct entire pretrial investigation or part of it himself."

While addressing practical problems of the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in serious crime investigation and developing the institution of criminalistic techniques of serious crime investigation in the context of cooperation between the actors in question, it is appropriate:

1) To remove the causes and conditions preventing the public prosecutor and the pretrial investigation officer from successful cooperation in investigating serious crimes and planning effective cooperation. Considering the cooperation criteria of social partnership, to prepare methodical recommendations for the forms of the actor cooperation in investigating serious crimes of different types. We suggest that the recommendations should be prepared on the basis of the improvement areas explored herein with regard to the public prosecutor / pretrial investigation officer cooperation in investigating serious crimes.

2) To separate the function of pretrial investigation control exercised by public prosecutors from the function of public prosecution of behalf of the State by entrenching the same in legal acts.

3) For the heads of public prosecutor offices and pretrial investigation bodies, to hold periodical (half-yearly or more frequent, if necessary) discussions with responsible executives of the institutions of pretrial investigation on the problems of serious crimes under investigation, prospective practical instruments to improve investigation quality and action coordination in specific cases as well as issues concerning reorganization of the direct work of investigators and operative work, as well as promotion and efficiency improvement of cooperation between the investigator and the public prosecutor.

4) To address the issues of public prosecutor / pretrial investigation officer work organization by invoking the recommendations, methods, and tools prepared by criminalistics and management sciences.

5) For public prosecutors and pretrial investigation officers, to develop information transmission in the process of cooperation, giving top priority to the following methods of communication: information, advice, guidance, and training; we also suggest the use of information technologies in planning serious crime investigation.

While developing the implementation of practical recommendations for serious crime investigation techniques, it is appropriate:

1) In liaison with other institutions and according to the specimen thematic plan provided in the Dissertation, to prepare and implement qualification improvement / training courses for inter agency pretrial investigation officers and public prosecutors, detecting and investigating serious crimes. The said courses shall provide skills and knowledge in matters of cooperation, necessary for organizing and planning serious crime investigation.

2) To revise training programmes in criminal procedure and criminalistics under the study programme of law by including issues related to the public prosecutor / pretrial investigation officer (and other actors) cooperation in investigating criminal acts into the subjects designed for the analysis of criminal investigation organization (see also: Item 3.3.1. thereof).

3) To prepare investigation plans in each pretrial investigation of a serious crime and attach them to the pretrial investigation material.

4) For information technology professionals working in public prosecutor's offices and institutions of pretrial investigation, to employ algorithmization and programming methods to create a program / programs designed for serious crime investigation planning, investigation perspective prediction, automatic selection of investigation actions in typical situations, and consistent surveillance of accomplished and ongoing investigation activities, at the same permitting the investigator and the public prosecutor to regularly cooperate in virtual environment.

Approval of Research Results. The interim results of the research were presented in four International Scientific-Practical Conferences below:

- 1) *5th International Scientific-Practical Conference “Criminalistics & Forensics: Science, Studies, Practice”*, 2007 Vilnius;
- 2) *“Economics and Management: Issues and Perspectives”*, 2008 Šiauliai;
- 3) *“The Fifth Year as European Union Member States: Topical Problems in Management of Economics and Law“*, 2009 Riga, Latvia;
- 4) *6th International Scientific-Practical Conference “Criminalistics & Forensics: Science, Studies, Practice”*, 2009 Trakai.

The interim results of the dissertation were also presented in a research training: lectures on the topic *“Legal System and Law Enforcement in Lithuania”* (8 academic hours) were delivered in Bialystok Higher School (Poland) on May 2008.

The research results have been published in seven scientific works.

The Dissertation was discussed at Department of Criminal Procedure, Faculty of Law, Mykolas Romeris University.

SCIENTIFIC PUBLICATIONS

1. Šatas, M. Public Prosecutor and Pretrial Investigation Officer Cooperation Characteristics. *The international scientific conference „Criminalistics & Forensics: Science, Studies, Practice“*, in 2007 in Vilnius. Vilnius: Mykolas Romeris University, 2007, p. 115–120.

2. Šatas, M., Šatienė, G. Implication of Features of Criminalistics Characteristic of Corruption Acts and Possibilities for Their Identification. *The international scientific conference „Criminalistics & Forensics: Science, Studies, Practice“*, in 2007 in Vilnius. Vilnius: Mykolas Romeris University, 2007, p. 174–179.

3. Šatas, M. Historical Development of Public Prosecutor's Institution in Ensuring Justice in Lithuania. *Economics and Management: Issues and Perspectives*. 2008, 1(10): 153–165.

4. Šatas, M. Forms of Public Prosecutor / Pretrial Investigation Officer Cooperation. *Economics and Management: Issues and Perspectives*. 2008, 4 (13): 361–366.

5. Šatas, M., Šatienė, G. Detecting the Corruption Related Criminal Acts and Planning Their Investigation Using Features of the Corruption. *The international scientific conference „The Fifth Year as European Union Member States: Topical Problems in Management of Economics and Law“*, in 2009 in Riga, Latvia. Riga: Latvian Academy of Sciences, 2009, p. 358–367.

6. Šatas, M. *Concept of Cooperation in Detecting and Investigating Criminal Acts*. Criminalistics & Forensics: Science, Studies, Practice. Collective monograph. Vilnius, 2009, p. 235–250.

7. Šatas, M. Some Problems of Cooperation Between Prosecutors and Pre-trial Investigation Officer When Investigation of Criminal Acts in Lithuania. *Vestnik kriminalistiki*. 2010, 2(34): 55–63.

CURRICULUM VITAE

Personal Information:

Mindaugas Šatas, born in Šiauliai on 6 March 1975.

Education:

1. 2006 - 2011: Doctoral Studies, Department of Criminal Procedure, Faculty of Law, Mykolas Romeris University.
2. 1998 - 2000: Master of Law Degree, Law University of Lithuania.
3. 1996 – 1998: Bachelor of Law, Lithuanian Academy of Law.

Professional Experience:

- 1 February 2006 till now: Lecturer at Department of Public Administration, Faculty of Social Sciences, Šiauliai University.
- 10 March 2003 - June 2008: Prosecutor of the Second (Organization of Pretrial Investigation of Serious Crimes) Division of Šiauliai Regional Prosecutor's Office.
- 4 February 2003 - 10 March 2003: Division prosecutor at Panevėžys City District Public Prosecutor's Office.
- 18 June 2001 - 4 February 2003: Trainee prosecutor at Panevėžys City District Public Prosecutor's Office.
- 16 November 2000 - 18 June 2001: Attorney V. Laukevičienė's assistant.
- 1 September 1993 - 1 September 1996: Senior police officer at Police Unit 2 of Šiauliai City Police Headquarters.

Mindaugas Šatas

PROKURORO IR IKITEISMINIO TYRIMO PAREIGŪNO BENDRADARBIAVIMAS TIRIANT SUNKIUS NUSIKALTIMUS

Santrauka

Disertacinio darbo temos aktualumas. Disertacinio darbo temos aktualumas grindžiamas tuo, kad dabartiniame pasaulyje vykstant esminiems pokyčiams, gebėjimas bendradarbiauti, generuoti ir keisti idėjomis, būti atviru kitų idėjoms, dirbti komandoje tampa viena svarbiausių problemų viešojo saugumo institucijoms. Šios institucijos, siekdamos ne tik prisitaikyti prie nuolat kintančios aplinkos, bet ir ją valdyti ar net keisti, turi tapti efektyviomis, suvokiančiomis tikrąją padėtį. Viešojo saugumo institucijos turi išsiskirti iš kitų nuolat tobulėjančia vadybos sistema, gebėjimu balansuoti tarp nuolatinės kaitos: būtinybės valdyti netikėtus nusikalstamumo pokyčius ir stabilumo visuomenėje užtikrinant savo veiklos tęstinumą.

Stebint Lietuvos socialinio gyvenimo raidą, teisėsaugos institucijų veiklą, nusikalstamumo dinamiką, struktūrą ir prevenciją, tampa akivaizdu, kad kai kurių problemų šioje srityje priežastis – bendradarbiavimo procesų ne tik tarp teisėsaugos institucijų, bet ir jų vidinėse aplinkose trūkumas, šių procesų būtinybės ir svarbos nesuvokimas, komunikacinės kompetencijos stoka. Lietuvos mokslininkai jau ne kartą yra pažymėję, kad procesinė, kriminalistinė ir organizacinė nusikaltimų tyrimo būklė Lietuvoje labai sudėtinga dėl daugelio priežasčių. Viena jų – nepakankamas bendradarbiavimas tarp prokurorų ir ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų. Todėl sprendžiant baudžiamajam procesui keliamus uždavinius pabrėžiamas veiklos efektyvumą veikiantis svarbiausias instrumentas – įstatymu įtvirtinta procesinė forma, apibrėžtumas, atskaitomybė ir suderinti veikiančių subjektų santykiai ikiteisminio tyrimo etape (teisinės procesinės prielaidos). Tuo pačiu negalima užmiršti ir kriminalistikos galimybių, tobulėsių bei veiksmingesnių mokslinių technologijų įtraukimo į nusikaltimų tyrimo sferą. Sėkmingos minėtų kriminalistikos mokslo prioritetinių sričių plėtros prielaida – efektyvi praktinė prokurorų ir nusikalstamų veikų tyrimo pareigūnų, kaip pagrindinių ikiteisminio tyrimo subjektų, bendradarbiavimo veikla.

Poreikis nagrinėti prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo klausimus ypač sustiprėjo 2003 m. įsigaliojus Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksui. Šis kodeksas iš esmės pakeitė prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno funkcijas, įtvirtino imperatyvias nuostatas kon-

centruojant ikiteisminio tyrimo galias prokurorui ir tuo pačiu minimalizuojant tyrėjo teises bei atsakomybę už nusikalstamų veikų tyrimo rezultatus. Tuo tarpu Vakarų Europos šalyse, pasitelkiant vadybos mokslo pasiekimus, vis dažniau akcentuojamas bendradarbiavimas kaip esminė sėkmingos veiklos strategija. Nors užsienio mokslininkai bendradarbiavimo viešajame sektoriuje, tame tarpe – ir teisėsaugos institucijose, tematika domisi jau daugiau nei penkis dešimtmečius, Lietuvoje bendradarbiavimo ypatumams skiriamas nepakankamas dėmesys, o tarporganizacinis bendradarbiavimas tiriant nusikalstamas veikas lieka išsamiai nenagrinėtas. Atsižvelgiant į tai, kad viešojo saugumo sektoriaus institucijos vis dar labai ribotai geba pritaikyti mokslo laimėjimus ir naujas vadybos technologijas savo veikloje, labai aktualia ir neatidėliotinai spręstina tampa prokuroro sąveikos su kitais baudžiamojo proceso subjektais tiriant sunkius nusikaltimus problema. Svarbiausi probleminiai dabartinio baudžiamojo proceso klausimai greta kitų taip pat yra sietini su ikiteisminio tyrimo subjektų tarpusavyo sąveika.

Lietuvos Respublikos viešojo saugumo institucijų ataskaitose akcentuojamas poreikis nusikalstamų veikų tyrimo pajėgas orientuoti į sunkių ir labai sunkių nusikaltimų atskleidimą ir tyrimą. Disertacijoje teigiama, kad prokurorų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų geranoriškas ir mokslinėmis rekomendacijomis grindžiamas bendradarbiavimas sudaro sąlygas tinkamam, efektyviam bei kokybiškesniam ne tik sunkių nusikaltimų, bet ir visų nusikalstamų veikų, tyrimui. Todėl minėtų pareigūnų bendradarbiavimas turi būti teisingai supras-tas, aiškiai reglamentuotas ir efektyviai realizuojamas praktikoje. Ne mažiau svarbus klausimas yra tinkamas minėto bendradarbiavimo metodinio užtikrinimo įgyvendinamas.

Pagrindinėmis disertacinio tyrimo aktualumą bei pasirinkimą nulemiančiomis priežastimis disertacijoje yra išskiriamos šios: 1) teorinis ir praktinis problemos apibrėžimo reikšmingumas nacionaliniu lygiu; 2) negerėjanti nusikalstamumo išaiškinimo ir nusikalstamų veikų tyrimo situacija Lietuvoje; 3) ypatinga prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo reikšmė tiriant sunkius nusikaltimus; 4) sunkių nusikaltimų tyrimo kriminalistinių metodikų tobulinimo poreikis.

Problemų formulavimas ir ištyrimas. Disertaciniame darbe nagrinėjamos problemos formulavimas grindžiamas tuo, kad esant pakankamai dideliame nusikalstamumo mastui¹ ilgam sunkių nusikaltimų tyrimui bei nepakankamai

---

¹ Per 2009 m. užregistruotos 83 273 nusikalstamos veikos arba 6,4 procentais (t.y. 5007 nusikalstamomis veikomis) daugiau nei per 2008 m. (78 266), o palyginti su 2007 m., nusikalstamumas Lietuvoje 2009 m. augo net 12,9 proc. (9532 nusikalstamomis veikomis). Per 2010 m. užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius iš esmės nesumažėjo, t.y. buvo užregistruotos 77 734. Svarbu pažymėti

racionaliam valstybės išteklių panaudojimui tiriant sunkius nusikaltimus Lietuvoje, manome, kad bendradarbiavimas ikiteisminiame tyrime turi būti suvokiamas kaip vienas iš galimų būdų minėtoms problemoms spręsti. Lietuvos Respublikos Konstitucijos preambulėje įtvirtintas atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekis. Tačiau teisinė valstybė, kaip visuomenės poreikiams tarnaujantis darinys, privalo tinkamai apibrėžti gyventojų ir socialinių vertybių saugios aplinkos užtikrinimo būdus, taigi - ir atsakomybės už nusikalstamų veikų padarymą taikymo mechanizmą. Pastarasis labiausiai atsiskleidžia ne tik per atitinkamų valstybės įgaliotų subjektų atliekamų funkcijų kryptingumą, racionalumą, apimtį, pareigūnų statusą plačiausiaja prasme, bet ir per logišką šių subjektų tarpusavio sąveikavimą.

Atliktų ikiteisminio tyrimo pareigūnų kompetencijos ir kvalifikacijos problemų tyrimų Lietuvoje metu² jau buvo konstatuota, kad viena iš esminių problemų, su kuriomis tyrėjai susiduria organizuodami darbą padaliniuose, - tai neefektyvus tyrėjų ir prokurorų bendradarbiavimas. Disertacijoje akcentuojama, kad sunkių nusikaltimų tyrimo efektyvumo problemos glūdi tame, jog minėtų nusikaltimų ikiteisminiame tyrime atitinkami valstybės įgalioti subjektai tarpusavyje logiškai nesąveikauja. Nėra taip vadinamojo „tikrojo bendradarbiavimo“, kuriam būdingas komandinis mokymasis, konsultavimas, profesinis dialogas, abipusė komunikacija. Pasigendama kitų klausymo, nuomonės išsakymo, nuomonių conceptualizavimo, gebėjimo išsakyti kritiką ir ją priimti bei įsipareigojimo vienai tikslingai bei kryptingai veiklai – baudžiamojo proceso

---

ti, kad 2009 m. ypač padidėjo užregistruotų sunkių ir labai sunkių nusikaltimų bendras skaičius – net 21,3 proc. (2010 m. užregistruotų sunkių ir labai sunkių nusikaltimų skaičius iš esmės nesumažėjo, t.y. jų buvo užregistruota 4218, 2009 m. – 4269); be to, 2009 m. užregistruotos ir tiriamos net 8 veikos, kvalifikuotos pagal Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso (toliau – LR BK) 249 str. (nusikalstamas susivienijimas), kai tuo tarpu 2008 m. nebuvo užregistruota ir tiriama nei vienos nusikalstamos veikos pagal šį LR BK straipsnį. Per 2010 m. ištirtos 36 138 nusikalstamos veikos, kai tuo tarpu 2009 m. buvo ištirtos 36 835 nusikalstamos veikos arba 44,2 proc. (per 2008 m. buvo ištirta 43,9 proc. nusikalstamų veikų). // Plačiau žr.: Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros ataskaitos. // Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/docs3/kad4/W3_VIEWER.ViewDocp_int_tekst_id=23459&p_int_tv_id=2706&p_org=0.htm [Žiūrėta 2010-04-16]; taip pat žr.: Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos. 2009 metų veiklos ataskaita. 2010-02-24 Nr. 5-IL-212. // Prieiga per internetą: <http://www.policija.lt/index.php?id=2875> [Žiūrėta 2010-06-12]; taip pat žr.: Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos. Nusikalstamumo statistika. // Prieiga per internetą: http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2010&menuo=12&regionas=0&id3=1&idAta=2#Atas-3Z-ITI [Žiūrėta: 2011-01-13].

² Jurka R., Jovaišas K., Baliutavičius S., Kanapekaitė J. Mišeikis Ž. Baudžiamojo proceso optimizavimo ir spartinimo galimybės ir būdai. – Vilnius, 2005; taip pat žr.: Navickienė Ž. Svarbiausių kompetencijų problematika ikiteisminiame tyrime: tyrėjo požiūris. // Prieiga per internetą: <http://www.vrps.lt/pradzia/344-svarbiausi-kompetencij-problematika-ikiteisminiame-tyrime-tyrjo-poiris> [Žiūrėta 2010 m. vasario 15 d].

tikslų ir uždavinių įgyvendinimui. Disertanto ir kitų mokslininkų atliktų empirinių tyrimų duomenys rodo, jog prokurorų ir tyrėjų veikloje tiriant sunkius nusikaltimus yra esminių bendradarbiavimo problemų: nėra apibrėžti bendradarbiavimo principai, formos, turinys, nereglamentuota bendradarbiaujančių subjektų atsakomybė ir pan. Tokia situacija patvirtina, kad geriausio sunkių nusikaltimų tyrimo organizavimo modelio viena iš svarbiausių jungiamųjų grandžių turėtų būti ikiteisminio tyrimo subjektų bendradarbiavimas (veiklos suderinamumas) sunkių nusikaltimų tyrimo procese (bendradarbiavimo formų, subjektų atsakomybės šiame procese nustatymas ir pan.).

Tyrimų situacija Lietuvoje ir užsienyje. Disertacinis tyrimas buvo rengiamas remiantis Lietuvos ir užsienio mokslininkų darbais, teisės aktų nuostatomis, prokurorų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų darbo praktikos analize. Bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus samprata, ypatumai, rūšys, formos, principai, praktinės problemos, jų sprendimo būdai bei bendradarbiavimo tarp šių subjektų tobulinimo kryptys disertacijoje buvo nagrinėjami analizuojant ne tik baudžiamojo proceso, kriminalistikos mokslininkų darbus, bet ir vadybos bei psichologijos mokslininkų atliktus tyrimus.

Disertacijoje pabrėžiama, kad bendradarbiavimo samprata išsamiai nagrinėjama vadybos mokslo kontekste. Bendradarbiavimo reikšmės organizacijai aspektus nagrinėja Lietuvos mokslininkai, tokie kaip Puškorius S., Petrauskienė R., Raipa A., Baršauskienė V., Janulevičiūtė-Ivaškevičienė B., taip pat užsienio mokslininkai: Simon H.A., Smith M., Beazley M., Teisman R. Geert, Klijn Erik-Hans, Fullan M.. Bendradarbiavimo procesui organizacijos vidinėje aplinkoje daug dėmesio skyrė A. Hargreaves. Bendradarbiavimui būdingas funkcijas nagrinėjo McLaughlin M., Colin Carnal, Fullan M.. P. Senge, C. O. Scharmer, J. Jaworski, B. S. Flowers, Stoner J.A.F., Freeman R.E., Gilbert D.R., Appleby R., bet ir Lietuvos mokslininkai, t.y. Kudokienė N., Repečkienė A., Šilingienė V.. Efektyvios komunikacijos ir bendradarbiavimas santykį, taip pat grupinio darbo reikšmę efektyviam bendradarbiavimui Lietuvoje išsamiai nagrinėjo Baršauskienė V., Janulevičiūtė-Ivaškevičienė B.. Iš užsienio autorių remtasi Barczyk C. C. atliktais tyrimais šioje srityje. Bendradarbiavimo procesus teisėsaugos organizacijų vidinėje aplinkoje vadybiniu aspektu Lietuvoje nagrinėja Sudnickas T., Černiauskienė N., užsienyje - E. H. Schein, Cameron K. S., Quinn R.E. ir kt..

Lietuvos mokslininkų darbų, kuriuose būtų daug dėmesio skirta bendradarbiavimo suvokimui bei reikšmei baudžiamajame procese ir kriminalistikoje, išskyrus P. Ancelio, R. Burdos ir Navickienės Ž. publikacijas, nėra. Daugiausiai bendradarbiavimo sampratos ir jos taikymo aspektai tiriant nusikalstamas veikas nagrinėti Rytų ir Vidurio Europos mokslininkų darbuose, t.y. Ratinov A.

R., Žogin N. V. ir Fatkullin F. N., Gutkin I. M., Gerasimov I. F., Balašov A. N., Krivenko A. I., Parchomenko V. I.. Minėti mokslininkai analizavo tardytojo ir operatyvinio darbuotojo bendradarbiavimo ypatumus. Atsižvelgiant į tai, remiantis jų darbais ir naudojant ekstrapoliacijos metodą, disertacijoje buvo formuluojamas prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus Lietuvoje teorinis modelis bei numatomų šios veiklos tobulinimo krypčių realizavimo galimybės.

Užsienio šalių baudžiamojo proceso ypatumus, tame tarpe ir prokuroro bei policijos pareigūno funkcijas, jų tarpusavio santykius, Lietuvoje nagrinėjo Goda G., iš užsienio mokslininkų paminėtini Pradel J., Gucenko K. F., Golovko L. V., Filimonov B. A.. Apžvelgiant Prancūzijoje egzistuojančią nusikalstamų veikų tyrimo organizavimo praktiką, be aukščiau paminėtų, disertaciniame darbe taip pat naudotasi Donovan J. M., Hodgson J., Joutsen M., Lahti R., Pölonen P., Largier J., Panomariovo A., Ramanausko R., Papa M.; Vokietijos Federacinės Respublikos - Ebke W. F., Finkin W. M., Jehle J. M., Heinz W., Sutterer P., Walter M., Jungtinių Amerikos Valstijų - Cole G. F., Smith Ch. E., Siegel L. J., Garofalo J., Samaha J., Purpura P. P., Skogan W. G., Frydl K., Maguire E. R., Didžiosios Britanijos - Ashworth A., Hirschel J. D., Wakefield W. O., Sasse S., Smartt U., Gibson B., Cavadino P., Davies M., Croall H., Tyrer J., darbais.

Ikiteisminio tyrimo organizavimo raidą ir subjektų, vykdančių nusikalstamų veikų tyrimą, funkcijas Lietuvoje istoriniu aspektu apžvelgė P. Ancelis. Disertaciniame darbe pateikiant retrospektyvinę prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno funkcijų realizavimo tiriant sunkius nusikaltimus apžvalgą, be P. Ancelio, taip pat buvo nagrinėjami Danisevičiaus P., Kazlausko M., Palskio E., Kuklianskio S., Lauciaus I., Burdos R., Rinkevičiaus J., Kuconio P. darbai.

Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo aspektus organizuojant sunkių nusikaltimų tyrimą per šių subjektų funkcijų analizę baudžiamojo proceso kontekste nagrinėjo Kuklianskis S., Ancelis P.. Šie aspektai taip pat buvo nagrinėti Jurkos R., Jovaišo K., Baliutavičiaus S., Kanapekaitės J. ir Mišeikio Ž. tiriamojame studijoje. Nusikalstamų veikų tyrimo procese dalyvaujančių subjektų bendradarbiavimo klausimai ypač plačiai analizuojami ir Rytų Europos mokslininkų, t.y. Šuruchnov N. G., Borodino S. V., Eksarchopulo A. A., Gerasimov I. F., Gapanovič N. N., Parchomenko V. I., Krivenko A. I., Babajeva J. U., Podšybiakin A. S., Bulygin J. I., darbuose.

Sunkių nusikaltimų tyrimo planavimo, kaip organizacinio ir taktinio prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo aspekto, ypatumai Lietuvos mokslininkų darbuose nenagrinėti. Galima išskirti tik A. Barkausko atliktus tyrimus, skirtus nusikaltimų tyrimo versijų šiuolaikinei koncepcijai ir jos

plėtos kryptims. Disertacijoje nagrinėjant organizacinius ir taktinius minėtų subjektų bendradarbiavimo aspektus, kaip sunkių nusikaltimų tyrimo metodikos tobulinimo kryptį, daugiausiai remiamasi Rytų Europos mokslininkų, tokių kaip Krivenko A. I., Porubov N. I., Iščenko J. P., analizavusių nusikalstamų veikų tyrimo planavimo principų ir tyrimo versijų reikšmę, nusikalstamų veikų tyrimo planavimo techniką, subjektų bendradarbiavimo taktiką atliekant atskirus ikiteisminio tyrimo veiksmus, mokslinėmis studijomis.

Tyrimo mokslinis naujumas ir originalumas. Tyrėjas ir prokuroras turi gerai ir kūrybingai organizuoti darbą taip, kad tarpusavyje lanksčiai bendradarbiaujant būtų pasiekti tinkami tyrimo rezultatai. Tam reikalingas efektyvus ikiteisminio tyrimo organizavimo modelis. Nusikalstamų veikų tyrimo organizavimas – tai labai rafinuota ir sudėtinga veikla, kurios metu susiduria ne tik teisės, bet ir vadybos, psichologijos bei kitų mokslų (informacinių technologijų ir kt.) kategorijos, kai tiriant vieną veiką dalyvauja keletas subjektų (pareigūnų) iš skirtingų teisės saugos institucijų. Tai lemia savotišką painiavą, kurios išvengti gali padėti tik tinkamas terminų „bendradarbiavimas“, „organizavimas“, „planavimas“ ir kitų turinio atskleidimas ir priartinimas prie teisinės veiklos ypatybių. Minėtiems tikslams pasiekti tarnauja kriminalistika, kuri, būdama tarpdisciplininiu, sintetinės prigimties mokslu, ne tik rengia savus, bet ir adaptuoja kitų mokslų metodus ir priemones, bei pritaiko juos baudžiamojo proceso nustatytuose rėmuose tiriant nusikalstamas veikas. Kaip rašė vienas iš kriminalistikos pradininkų, Hansas Grossas, kriminalistika prasideda ten, kur savo funkciją baigia baudžiamoji teisė.³

Disertacijoje pirmą kartą Lietuvoje išnagrinėtos prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus teorinės ir praktinės problemos. Suformuluojama ne tik tokio bendradarbiavimo samprata, bet taip pat išskiriami esminiai šio instituto požymiai, formos, rūšys, bendradarbiavimo realizavimo problemos praktinėje pareigūnų veikloje, įvertinami prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo ypatumai. Taip pat gvildinami šios veiklos efektyvumo kriterijai bei pateikiamos sunkių nusikaltimų tyrimo kriminalistinių metodikų minėtų subjektų bendradarbiavimo kontekste tobulinimo kryptys ir jų realizavimo galimybės. Be to, siekiant pagrįsti atliktų teorinių tyrimų rezultatų reikšmę praktikai, atlikti empiriniai tyrimai: kompleksinė prokurorų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų apklausa, išanaliz-

---

³ Anot minėto mokslininko, materialiosios baudžiamosios teisės dalyku yra nusikalstamos veikos ir bausmės tyrimas, formalioji baudžiamoji teisė (procesas) sprendžia materialiosios baudžiamosios teisės taikymo taisykles. Bet kaip, koku būdu yra padaromi nusikaltimai, kaip tirti šiuos nusikaltimų darymo būdus ir juos išsiaiškinti, kokie buvo nusikaltimų motyvai, tikslai ir kt. – į visus šiuos klausimus neatsako nei baudžiamoji teisė, nei procesas. Tai jau kriminalistikos mokslo dalykas.

zuotos baudžiamosios bylos ir ikiteisminio tyrimo medžiagos dėl sunkių nusikaltimų, prokuratūrų ir ikiteisminio tyrimo įstaigų darbo vertinimo pažymos, atliktas ekspertų interviu. Šių tyrimų metu gauti rezultatai disertacijoje pateikiami lyginamuoju aspektu nagrinėjant atitinkamus teorinius ir praktinius bendradarbiavimo aspektus, išskiriant pagrindines šiuolaikines prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus problemas.

Bendradarbiavimo tarp prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno klausimai disertaciniame darbe nagrinėjami atsižvelgiant į naujausius baudžiamojo proceso, kriminalistikos, vadybos ir kitų mokslų pasiekimus, vertinant teisinės bazės pasikeitimus, praktiką ir jos poreikius Lietuvoje.

Disertacinio tyrimo objektas. Disertacinio darbo objektas yra prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus teorinės ir praktinės problemos, jų sprendimo būdai ir minėtų subjektų bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus tobulinimo kryptys.

Disertacinio tyrimo hipotezė. Šiuolaikinis požiūris į prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo santykius turi remtis ne tik teisės, bet ir kitų mokslų nuostatomis, leidžiančiomis įgyvendinti naujas sunkių nusikaltimų tyrimo kriminalistinės metodikos teorines ir praktines paradigmas. Sunkių nusikaltimų tyrimo proceso optimizavimas turėtų būti grindžiamas: 1) tinkamu bendradarbiavimo tarp prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno esmės suvokimu; 2) įtvirtinant šių subjektų santykius teisės normose taip, kad būtų užtikrinama tinkama leidžiamųjų ir draudžiamųjų paliėpimų sąveika 3) tikslu ir aiškiu šiems subjektams suteiktų procesinių funkcijų atskyrimu.

Disertacinio tyrimo tikslas. Išanalizuoti prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo santykius tiriant sunkius nusikaltimus, pateikiant teorinį šių subjektų bendradarbiavimo modelį ir šių santykių tobulinimo kryptis.

Disertacinio tyrimo uždaviniai. Disertacinio tyrimo tikslo buvo siekiama sprendžiant šiuos uždavinius:

1. Išanalizuoti bendradarbiavimo sampratą, nustatant atskirų mokslų išskiriamus bendrus bruožus, apibūdinančius bendradarbiavimą;
2. Pateikti teorinį prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo modelį: 1) atskleidžiant prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno funkcijų tiriant sunkius nusikaltimus atskyrimą, kaip bendradarbiavimo tarp šių subjektų metodologinių prielaidų, problematiką; 2) pateikiant šių subjektų funkcijų retrospektyvinę apžvalgą Lietuvoje; 3) apžvelgiant ikiteisminio tyrimo organizavimo patirtį atskirose užsienio šalyse.

3. Nustatyti prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo santykių reglamentavimo problemas ir įvertinti teisinės šių subjektų bendradarbiavimo apibrėžties reikšmę tiriant sunkius nusikaltimus.

4. Atlikti prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo santykių empirinius tyrimus ir įvertinti faktinę padėtį Lietuvoje.

5. Atliktų empirinių tyrimų ir mokslinės literatūros analizės pagrindu įvertinti prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimą tiriant sunkius nusikaltimus ir pateikti jo tobulinimo kryptis parodant teises-procesines, organizacines, taktines, metodologines, metodines ir didaktines šių krypčių įgyvendinimo galimybes.

Tyrimo metodologija. Disertacinio tyrimo tikslui pasiekti, tyrimo objektui iširti ir ginamiesiems teiginiams įrodyti naudotasi tiek mokslinio tyrimo teoriniais, tiek empiriniais metodais. Disertacinio tyrimo dizainą apibūdina trys disertacinio tyrimo pakopos.

Pirma, sisteminės analizės, dedukcijos, lyginamosios teisėtyros ir operacionalizacijos metodų pagalba buvo analizuojama prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimų mokslinės ir teisinio reglamentavimo prielaidos. Šių metodų dėka išskiriami bendradarbiavimo požymiai, rūšys ir formos vadybos moksle, suformuluojama teisinė prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus apibrėžtis, įvertinamas prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno funkcijų atskyrimas, kaip prielaida efektyviam bendradarbiavimui, tiek retrospektyvinėje Lietuvos, tiek užsienio šalių patirties apžvalgoje.

Antra, remiantis prokurorų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų darbo praktikos analize, paremta dokumentų⁴ turinio (*content*) analize, anketine apklausa ir interviu, identifikuotos prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus mokslinių ir teisinio reglamentavimo prielaidų įvertinimo praktikoje problemos. Taip pat išskiriamos bendradarbiavimo organizuojant sunkių nusikaltimų tyrimą ir taktinių aspektų problemos.

Trečia, išanalizavus prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus mokslines ir teisinio reglamentavimo prielaidas bei išsiaiškinus šių subjektų bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus praktines problemas, remiantis indukcijos ir modeliavimo metodais, disertacijoje suformuluotos ir išskirtos pagrindinės minėtų subjektų bendradarbiavimo tiriati sunkius nusikaltimus tobulinimo kryptys, numatant jų realizavimo galimybes.

---

⁴ Baudžiamųjų bylų ir ikiteisminio tyrimo medžiagų.

Disertacinio tyrimo dizaino ir tyrimo koncepcijos pasirinkimas disertacijoje pagrįstas bendraisiais teisės teorijos pagrindais, aiškinančiais teisinio santykių reguliavimo metodų esmę. Visų šioje disertaciniame darbe aptartų metodinių instrumentų kompleksinis taikymas disertaciniame tyrime turėjo didelę reikšmę formuluojant tyrimo metu gautus apibendrinimus ir išvadas, siekiant išsamumo, patikimumo ir rekomendacijų pagrįstumo bei pritaikomumo.

Disertacijos praktinė reikšmė. Disertacinis darbas yra aktualus tiek teoriniu, tiek praktiniu aspektais. Tyrimo medžiaga gali būti panaudota vystant kriminalistikos, baudžiamojo proceso ir kitų socialinių mokslų atskirų institutų teorinius pagrindus, tobulinant prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimą tiriant sunkius nusikaltimus, apibrėžiant teorines sąvokas ir pateikiant definicijas. Atliktų tyrimų rezultatai taip pat gali būti panaudoti praktinėje pareigūnų veikloje tiriant atskirų rūšių sunkius nusikaltimus, sprendžiant praktines organizacines bei taktines bendradarbiavimo tarp ikiteisminio tyrimo subjektų problemas. Disertaciniame darbe pateikiamos praktinės metodinės rekomendacijos, kurios gali būti tiesiogiai panaudojamos praktikoje, efektyviai sprendžiant sunkių nusikaltimų ikiteisminį tyrimą.

Gauti rezultatai gali būti panaudoti: 1) tolimesniems moksliniams tyrimams bendradarbiavimo instituto tematika ne tik kriminalistikos, baudžiamojo proceso teisės, bet ir kitų socialinių mokslų kontekstuose; 2) formuojant pareigūnų bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus teorinį modelį ir nuosekliai plėtojant jo realizavimo kryptis; 3) tobulinant baudžiamojo proceso teisės normas; 4) tobulinant kriminalistikos taktikos ir sunkių nusikaltimų tyrimo kriminalistinių metodikų koncepcijas, rengiant atskirų nusikaltimų rūšių tyrimo metodikas ir numatant jų raidos tendencijas; 5) rengiant nusikalstamumo prevencijos programas; 6) edukacinėje teisėsaugos pareigūnų veikloje; 7) tiriant prokuroro, ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo klausimus su ekspertu, specialistu ir ikiteisminio tyrimo teisėju.

Disertacinio darbo struktūra ir apimtis. Disertaciją sudaro įvadas, tyrimų apžvalga, tyrimo metodologija, dėstomoji-tiriamoji dalis, išvados ir rekomendacijos. Disertacija baigiama literatūros bei autoriaus disertacijos tema paskelbtų mokslinių darbų sąrašais ir priedais.

Disertacijos dėstomąją-tiriamąją dalį sudaro trys dalys: pirmoji – „Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus mokslinės ir teisinio reglamentavimo prielaidos“, antroji – „Šiuolaikinė prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus praktika Lietuvoje (empirinių tyrimų kontekste)“, trečioji – „Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus tobulinimo kryptys“.

Pirmąją disertacijos dalį sudaro trys skyriai: pirmasis – „Bendradarbiavimo samprata, jos požymiai, rūšys ir formos vadybos moksle“, antrasis – „Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno funkcijos tiriant sunkius nusikaltimus“, trečiasis – „Teisinė prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus apibrėžtis“. Pirmojoje disertacinio darbo dėstomojoje-tiriamojėje dalyje analizuojamos prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant nusikaltimus mokslinės ir teisinio reglamentavimo prielaidos. Šioje dalyje, pateikus vadybinę bendradarbiavimo sampratą, rūšis ir formas, nagrinėjamos minėtų subjektų funkcijų atskyrimo, kaip šių subjektų bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus, metodologinės prielaidos. Šie klausimai analizuojami retrospektyvinės prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno funkcijų realizavimo tiriant sunkius nusikaltimus Lietuvos apžvalgos ir šiandien galiojančių Lietuvos bei kitų užsienio šalių teisės normų kontekste. Pirmojoje disertacinio darbo dalyje taip pat nagrinėjama teisinė prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus apibrėžtis, analizuojant minėtų subjektų bendradarbiavimo procesinio įtvirtinimo problemas bei kriminalistinio užtikrinimo ypatumus.

Antrosios disertacinio darbo dėstomosios-tiriamosios dalies būtinybę grindžia tai, jog siekiant tobulinti ir efektyvinti sunkių nusikaltimų tyrimą, būtina išsiaiškinti ir diagnozuoti pagrindines praktines prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus problemas. Atitinkamai antroji disertacinio darbo dalis ir yra skirta šiuolaikinės minėtų subjektų bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus praktikos Lietuvoje analizei empirinių tyrimų kontekste. Antrąją disertacijos dalį sudaro trys skyriai: pirmasis – „Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus mokslinių ir teisinio reglamentavimo prielaidų įvertinimas“, antrasis – „Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo organizuojant sunkių nusikaltimų tyrimą įvertinimas“, trečiasis – „Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus taktinių aspektų įvertinimas“. Antrojoje disertacinio darbo dėstomojoje-tiriamojėje dalyje atliktas tyrimas disertantui leido suformuluoti ir išskirti pagrindines prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus mokslinių ir teisinio reglamentavimo prielaidų, organizacinių ir taktinių aspektų praktinių problemų grupes.

Trečioji disertacinio darbo dėstomoji-tiriamoji dalis skirta prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus tobulinimo kryptims. Šioje dalyje, remiantis pirmojoje disertacinio darbo dalyje išnagrinėtomis minėtų subjektų bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus mokslinėmis ir teisinio reglamentavimo prielaidomis bei antrojoje disertacinio

darbo dalyje išskirtomis praktinėmis tiramos veiklos problemomis, pateikiamos prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus tobulinimo kryptys. Šioje dalyje formuluojamos ir nagrinėjamos teisinių-procesinių, inovacinių vadybos, psichologijos metodų, informacinių technologijų galimybių, metodologinių, metodinių ir didaktinių, taip pat organizacinių ir taktinių aspektų įtraukimas tobulinant sunkių nusikaltimų tyrimą prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo kontekste. Atitinkamai trečiąją disertacijos dalį sudaro trys skyriai: pirmasis – „Teisės normų, reglamentuojančių prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimą tiriant sunkius nusikaltimus, tobulinimas“, antrasis – „Kriminalistinės metodikos tobulinimas prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus kontekste“ ir trečiasis – „Sunkių nusikaltimų tyrimo metodikos praktinių rekomendacijų įgyvendinimas prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo kontekste“.

Tyrimo rezultatų apžvalga. Analizuojant prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus mokslines ir teisinio reglamentavimo prielaidas, disertacijoje pagrindžiama, kad minėtų subjektų bendradarbiavimas, kaip efektyvaus sunkių nusikaltimų tyrimo organizavimo prielaida, turi būti suvokiamas ir modeliuojamas visais trimis aspektais, kuriuos išskiria vadybos mokslas, t.y. kaip socialinė percepcija, kaip komunikacija, kaip tarpusavio sąveika siekiant baudžiamojo proceso tikslų bei įgyvendinant keliamus uždavinius. Toks požiūris į minėtų subjektų bendradarbiavimą tiriant sunkius nusikaltimus, turi būti formuojamas ne tik teisės normose įtvirtinant bendradarbiavimo tiriant nusikaltimus nuostatas, bet ir sąmoninant bei šviečiant viešojo saugumo institucijų pareigūnus.

Lietuvos prokuroro instituto, kaip nusikalstamų veikų tyrimo organizatoriaus, atsiradimas bei vystymasis retrospektyvinėje apžvalgoje iliustruoja šio subjekto atliekamų funkcijų kitimo dinamiką. Pastaroji leidžia teigti, kad sunkių nusikaltimų tyrimas – tai ne vien prokuroro, bet ir kitų tyrime dalyvaujančių subjektų, bendra veikla. Disertacijoje pastebėta, kad Lietuvoje istoriniu laikotarpiu buvo dauguma savų ar okupacinių valstybių jai primestų baudžiamojo proceso modelių. Disertantas pabrėžia, kad kuriant Lietuvos baudžiamojo proceso kodeksą pragmatiškiau būtų buvę pasinaudoti savo krašto patirtimi nei implementuoti užsienio kodeksų straipsnius.

Atlikus prokuroro bei ikiteisminio tyrimo pareigūno funkcijų atskyrimo įtakos šių subjektų bendradarbiavimui analizę, disertacijoje teigiama, kad teisės normos formaliai įtvirtina prokuroro monopolistinę padėtį: prokuroras viską gali, tačiau neturi praktinių realių galimybių. Tokia minėto subjekto teisinė padėtis praktikoje pilnai nerealizuojama. Atitinkamai ikiteisminio tyrimo funk-

cijų išskaidymas ir dubliavimas nesukuria tinkamų prielaidų prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimui.

Atlikus kai kurių užsienio šalių (Didžioji Britanija, Prancūzija, Vokietija, Jungtinės Amerikos Valstijos) patirties apžvalgą, disertacijoje pastebima, kad skirtinguose nusikaltimų tyrimo organizavimo modeliuose, kitaip nei Lietuvoje, aiškiai išskirtos pagrindinės funkcijos ir jas atliekantys subjektai: baudžiamąsias bylas tiesiogiai tiria policijos pareigūnai, o tyrimo procesą kontroliuoja prokurorai. Disertacijoje teigiama, kad Lietuvoje pasigendama nuoseklesnio, logiškesnio ir konkretesnio ikiteisminio tyrimo pareigūno ir prokuroro atliekamų funkcijų apibrėžtumo ir aiškumo. Tai trukdo modeliuoti racialesnį ir veiksmingesnį šių subjektų tarpusavio bendradarbiavimą. Tuo pačiu pabrėžiama, kad Lietuvoje baudžiamojo proceso kodeksas turi būti tikslinamas pasinaudojant savo krašto patirtimi, iš užsienio valstybių patirties perimant tik tokias įstatymines idėjas, kurios realiai gali būti realiai panaudotos mūsų šalies sąlygomis.

Disertacijoje nustatyta, kad baudžiamojo proceso teisės normos, reglamentuojančios prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno tarpusavio santykius tiriant nusikalstamas veikas, yra imperatyvios. Šioms normoms suteikiant dispozityviškumo, palapsniui būtų galima pereiti nuo įsakmaus, smulkmeniškio elgesio reguliavimo prie šių santykio dalyvių elgesio laisvės išplėtimo, teisės normomis reglamentuojant tik pagrindinius, tipiškus, dažniausius elgesio variantus, o už teisės normų ribų paliekant santykius (elgesį), tiesiogiai nereguliuojamus teisės normų. Pastarieji kryptingai galėtų būti formuojami vadybos, psichologijos ir kitų mokslų žiniomis. Tokiu būdu, disertanto nuomone, tiek tyrėjai, tiek prokurorai galėtų laisvai, tačiau principingai, veikti dinamiškoje ir daugiaplanėje sunkių nusikaltimų atskleidimo ir ištyrimo aplinkoje, lemiančioje visą baudžiamojo proceso perspektyvą.

Atlikus prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo kriminalistinio užtikrinimo analizę, disertacijoje suformuluojama ir pateikiama optimali minėtų subjektų „bendradarbiavimo“ tiriant sunkius nusikaltimus sąvoka. Joje, disertanto nuomone, atsispindi esminiai šią veiklą apibūdinantys veiksniai: prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimas tiriant sunkius nusikaltimus - tai racionali šių subjektų veikla, kurios metu keičiamasi informacija, derinami veiksmai, metodai bei priemonės planuojant, organizuojant ir atliekant ikiteisminio tyrimo veiksmus, juos analizuojant bei vertinant ir priimant rezultatyvius sprendimus.

Ištyrus šiuolaikinę prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus praktiką disertacijoje nustatyta, kad sunkių nusikaltimų tyrimas Lietuvoje nėra optimalus. Esamą situaciją lemia šios prie-

žastys: 1) bendradarbiavimo esmės nesuvokimas; 2) prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno funkcijų dubliavimas; 3) dažnai formalus vadovavimas ikiteisminiam tyrimui, neužtikrinant realaus ir iniciatyvaus kontrolės funkcijos įgyvendinimo; 4) nepakankamas nusikaltimų tyrimo planavimas. Disertacijoje akcentuojama, kad tokia situacija Lietuvoje nesukuria prielaidų efektyviam prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimui tiriant sunkius nusikaltimus.

Atliktų tyrimų rezultatai disertacijoje leidžia manyti, kad prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo problemų sprendimas ir tyrimo efektyvumas bei savalaikiškumas būtų žymiai geresnis, jeigu minėti subjektai: 1) bendradarbiautų planuodami, numatydami tyrimo tendencijas, 2) pasikeitus aplinkybėms perplanuodami tyrimo situacijas, 3) laiku keistųsi informacija, 4) keltų bei tikrintų versijas bei 5) numatytų tyrimo strategijas. Siekiant efektyviau spręsti sunkių nusikaltimų tyrimo problemas svarbu atkreipti dėmesį į tyrėjų kaitos problematiką.

Atliktų empirinio tyrimo metu gautų duomenų pagrindu disertacijoje teigiama, kad faktoriai, nulemiantys neintensyvų tyrimą ir sudarantys kliūtis efektyviam prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimui tiriant sunkius nusikaltimus, yra žinomi tiek prokuratūroms, tiek ikiteisminio tyrimo įstaigoms, tačiau nesiimama bendrų reikalingų priemonių esamai situacijai pakeisti. Manoma, kad sunkių nusikaltimų tyrimo problemas prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo kontekste lemia: 1) netinkamas bendradarbiavimo esmės ir reikšmės supratimas; 2) netinkamas prokurorų požiūris į pirminių tyrimo veiksmų organizavimą, nurodymų, kaip procesinio vadovavimo formos, reikšmės įvertinimą, procesinių sprendimų priėmimo savalaikiškumą; 3) ikiteisminio tyrimo vadovų dėmesio ikiteisminio tyrimo organizavimui, sprendžiant organizacinius klausimus savo kompetencijos ribose, stoka ir nereikalavimas iš tyrėjų daugiau tyrimo kokybės ir atsakomybės.

Siekiant sunkių nusikaltimų tyrimo kokybės disertacijoje išskiriamos šios prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus efektyvinimo kryptys: 1) keisti šių nusikaltimų tyrimo paradigmas (teisinėje, organizacinėje ir kriminalistinėje srityse); 2) tobulinti (keisti) metodinį šių nusikaltimų tyrimo užtikrinimą rengiant atskiras kriminalistines metodikas, kuriose atsispindėtų bendri baudžiamojo proceso veiklos subjektų bendradarbiavimą apibūdinantys veiksniai, prokuroro ir ikiteisminio tyrimo bendradarbiavimo problematika planuojant sunkių nusikaltimų tyrimą ir tiriant atskirų rūšių sunkius nusikaltimus; 3) tobulinti (keisti) specialistų rengimo ir pareigūnų kvalifikacijos kėlimo procesą, į mokymų sandus ir dėstomų dalykų programas įtraukiant prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbia-

vimo tematiką sunkių nusikaltimų tyrimo planavimo kontekste, organizuojant kvalifikacijos kėlimo kursus ikiteisminio tyrimo pareigūnams ir prokurorams, kurių metu būtų suteikiamos teorinės žinios ir gilinami praktiniai įgūdžiai atskirų rūšių sunkių nusikaltimų tyrimo procese akcentuojant bendradarbiavimo ir planavimo aspektus.

Išvados. Disertacinio tyrimo metu atliktos įvairių mokslų⁵ šaltinių⁶ bei empirinių tyrimų⁷ analizės rezultatai leidžia teigti, kad po 2003 m. gegužės 1 d. Lietuvoje įsigaliojusi prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno santykių sistema ne tik nepagerino sunkių nusikaltimų tyrimo, bet ir sukėlė nemažai naujų problemų. Viena šių problemų – tai nepakankamas prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimas tiriant sunkius nusikaltimus, iš esmės sąlygotas minėtų subjektų funkcijų dubliavimo. Tyrimo rezultatai parodė, kad sustiprinus bendradarbiavimą tarp šių subjektų bei imperatyvųjį santykių tarp jų reguliavimo metodą praturtinant dispozityviajam metodui būdingais akcentais, taip pat stiprinant prokuroro kontrolines funkcijas, o nusikaltimų tyrimo organizavimo funkcijas perduodant tyrėjui ir ikiteisminio tyrimo įstaigos vadovui (toku būdu didinant jo atsakomybę už patikėtą darbą), sunkių nusikaltimų tyrimo procesas turėtų tapti greitesniu, efektyvesniu ir reikalaujančiu mažiau sąnaudų.

Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno teisinių, organizacinių ir taktinių santykių, tiriant sunkius nusikaltimus Lietuvoje, istorinė analizė, taip pat kai kurių užsienio šalių šiais klausimais patirtys parodė, kad nėra idealios sistemos, kuri užtikrintų greitą, efektyvų ir nebrangų sunkių nusikaltimų tyrimo procesą. Šį procesą įtakoja įvairaus pobūdžio ir lygio veiksniai. Kiekvienoje šalyje skirtingais periodais minėtų veiksmų kompleksai yra individualūs. Todėl galima teigti, kad mechaniškas užsienio šalies patirties perkėlimas į nacionalinę teisinę sistemą nėra ne tik neracionalus, bet net galintis sukelti rimtų problemų. Nors tam tikri užsienio šalių patirties elementai gali būti adaptuoti ir pritaikyti nacionalinėje teisės sistemoje, tačiau, mūsų nuomone, tikslingiau pasinaudoti savo krašto patirtimi.

Po 2003 m. prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno santykių modelis prokurorui užkrovė nusikaltimų tyrimo organizavimo, planavimo, koordinavimo ir kontrolės funkcijas, kurios praktikoje neretai tampa deklaratyviomis. Prokuroras viską gali, tačiau neturi praktinių realių galimybių. Ikiteisminio ty-

---

⁵ Baudžiamojo proceso, kriminalistikos, vadybos, psichologijos.

⁶ Disertacijų, monografijų, mokslinių straipsnių, teismų praktikos, teisėsaugos institucijų įvairaus lygio dokumentų (ataskaitų, pažymų ir kt.).

⁷ Baudžiamųjų bylų ir ikiteisminio tyrimo medžiagų analizės, prokurorų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų apklausų, ekspertų interviu.

rimo pareigūnas pagal galiojančią įstatymą prarado savarankiškumą ir tapo pasyviuoju vykdytoju, kuris realiai neatsako už tyrimo eigą ir jo rezultatus. Esant tokiam šių subjektų santykių reglamentavimui ir netinkamam bendradarbiavimo proceso esmės suvokimui, vargu ar galima tikėtis efektyvaus sunkių nusikaltimų tyrimo.

Tyrimo metu nustatyta, kad pagrindinėmis prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo problemomis tiriant sunkius nusikaltimus yra šios: 1) prokurorai ir ikiteisminio tyrimo pareigūnai nesuvokia tikrosios vadybinės bendradarbiavimo esmės ir reikšmės; 2) prokurorų atliekama sunkių nusikaltimų ikiteisminio tyrimo kontrolės funkcija nepakankamai realizuojama praktikoje; taip pat nepakankamas prokuroro nurodymų, kaip procesinio vadovavimo formos, reikšmės įvertinimas; 3) sunkių nusikaltimų tyrimai neplanuojami ir atliekami neintensyviai, nekryptingai; 4) nepakankamai profesionalus tyrėjų ir prokurorų darbo organizavimas.

Pagrindinėmis prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus tobulinimo kryptimis išskirtinos šios: 1) sunkių nusikaltimų tyrimo paradigmu (teisinėje, organizacinėje ir kriminalistinėje srityse) tobulinimas į sunkių nusikaltimų tyrimo procesą įtraukiant kitų mokslų taikomus metodus bei rekomendacijas; 2) sunkių nusikaltimų tyrimo metodinio užtikrinimo tobulinimas (keitimas) rengiant atskiras kriminalistines metodikas; 3) specialistų rengimo ir pareigūnų kvalifikacijos kėlimo proceso tobulinimas.

Aukščiau suformuluoti teiginiai sudaro teorinį pagrindą sunkių nusikaltimų tyrimo metodikų tobulinimui ir prokuroro bei ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo teorinio modelio kūrimui bei leidžia šias konceptualias nuostatas panaudoti nagrinėjant kitų subjektų (ekspertų, specialistų, ikiteisminio tyrimo teisėjo), dalyvaujančių sunkių nusikaltimų tyrime, bendradarbiavimo problemas.

Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno veiklai tiriant sunkius nusikaltimus yra reikšmingas kriminalistinių metodikų tobulinimas akcentuojant šių subjektų bendradarbiavimo stiprinimą. Sunkių nusikaltimų tyrimo metodikų tobulinimas yra susietas su teisinių, organizacinių ir taktinių šio proceso prielaidų užtikrinimu.

Norint pagerinti sunkių nusikaltimų tyrimą būtina tobulinti tam tikras LR BPK normas (žr. rekomendacijas), reglamentuojančias prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno santykius, jų imperatyviajam pobūdžiui suteikiant dispozityviškumo ir tokiu būdu stiprinant tikrojo bendradarbiavimo pradą.

Sunkių nusikaltimų tyrimo tobulinimas reikalauja teisinio-procesinio, metodologinio, metodinio, didaktinio, taktinio ir organizacinio pobūdžio veiksmų,

nukreiptų į kriminalistinių metodikų tobulinimą ir jų įgyvendinimo mechanizmo sukūrimą (žr. rekomendacijas).

Rekomendacijos. Atlikto disertacinio tyrimo rezultatai ir išvados iliustruoja, kad sunkių nusikaltimų tyrimui didelę įtaką daro nepakankamas prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimas. Tobulinant šį procesą, būtini pokyčiai teisiniame reglamentavime, organizacinėje, taktinėje, metodinėje bei didaktinėje srityse.

Tobulinant prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimą sunkių nusikaltimų tyrimo procese tikslinga patikslinti šiuos LR BPK straipsnius ir juos išdėstyti tokioje redakcijoje:

1) LR BPK I skyrių, reglamentuojantį baudžiamojo proceso paskirtį ir pagrindines taisykles, papildyti 11-1 straipsniu, kurio dispozicija galėtų būti suformuluota taip:

„11-1 straipsnis. Bendradarbiavimas atliekant ikiteisminio tyrimo veiksmus.

1. Lietuvos Respublikos teismai, prokuratūra ir ikiteisminio tyrimo įstaigos, atlikdamos šiame Kodekse nustatytus proceso veiksmus, bendradarbiauja kompleksiskai taikydami teisės aktų nedraudžiamus metodus ir formas.

2. Bendradarbiavimas grindžiamas pagarbos, geranoriškumo teisėtiems savitarpio interesams, savalaikiškumo, savanoriškumo, savarankiškumo, iniciatyvumo, tarpusavio atsakomybės, objektyvios informacijos suteikimo, tikslaus funkcijų atskyrimo, optimalaus galimybių panaudojimo, tyrimo planavimo ir kitais gerosios praktikos principais.“

2) Patikslinti LR BPK 18 straipsnio, apibrėžiančio ikiteisminio tyrimo pareigūno funkcijas, 2 dalį, išdėstant ją taip: „Ikiteisminio tyrimo įstaigos ar jos padalinio vadovas yra ikiteisminio tyrimo pareigūnas, vadovaujantis ikiteisminiam tyrimui, ir yra atsakingas už jam pavaldžių įstaigos ar jos padalinio, kurių pagrindinė ar viena iš funkcijų yra atlikti ikiteisminį tyrimą, pareigūnų atliekamo ikiteisminio tyrimo planavimą ir organizavimą.“;

3) Patikslinti LR BPK 164 straipsnio, reglamentuojančio ikiteisminio tyrimo subjektus, 1 dalį, išdėstant ją taip: „Ikiteisminį tyrimą atlieka ikiteisminio tyrimo pareigūnai. Ikiteisminį tyrimą planuoja ir organizuoja ikiteisminio tyrimo įstaigos vadovas (arba jo įgaliotas asmuo). Ikiteisminį tyrimą kontroliuoja prokuroras. Prokuroras gali nuspręsti pats atlikti visą ikiteisminį tyrimą ar jo dalį.“;

Sprendžiant praktines prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus problemas ir tobulinant sunkių nusikaltimų tyrimo kriminalistinės metodikos institutą minėtų subjektų bendradarbiavimo kontekste, tikslinga:

1) Šalinti priežastis ir sąlygas, trukdančias prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno sėkmingam bendradarbiavimui tiriant sunkius nusikaltimus, planuoti efektyvaus bendradarbiavimo galimybes. Atsižvelgiant į socialinės partnerystės bendradarbiavimo kriterijus, rengti metodines rekomendacijas dėl minėtų subjektų bendradarbiavimo formų tiriant atskirų rūšių sunkius nusikaltimus. Rekomendacijas siūlome ruošti remiantis šiame disertaciniame darbe išnagrinėtomis prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo tiriant sunkius nusikaltimus tobulinimo kryptimis.

2) Atriboti prokurorų vykdomą ikiteisminio tyrimo, jo kontrolės ir valstybinio kaltinimo palaikymo funkcijas, įtvirtinant tai teisės aktuose.

3) Prokuratūrų ir ikiteisminio tyrimo įstaigų vadovams su ikiteisminio tyrimo įstaigų atsakingais vadovais periodiškai (kas pusmetį ar, pagal poreikį, dažniau) aptarti tiriamų sunkių nusikaltimų problemas, numatant realias priemones konkrečių bylų tyrimo kokybei ir veiksmų koordinavimui gerinti, taip pat keliant klausimus dėl tiesioginio tyrėjų darbo organizavimo, bendradarbiavimo tarp tyrėjo ir prokuroro skatinimo bei efektyvinimo.

4) Prokurorų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų darbo organizavimo problemas spręsti naudojant kriminalistikos ir vadybos mokslų parengtas rekomendacijas, metodus ir priemones.

5) Prokurorams ir ikiteisminio tyrimo pareigūnams rekomenduojame bendradarbiavimo procese vystyti informacijos perdavimą, prioritetą teikiant šiems komunikavimo metodams: informavimui, konsultacijoms, patarimams, mokymams; taip pat siūlome aktyviai naudotis informacinėmis technologijomis planuojant sunkių nusikaltimų tyrimą.

Tobulinant sunkių nusikaltimų tyrimo metodikos praktinių rekomendacijų įgyvendinimą, tikslinga:

1) Kartu su kitomis institucijomis pagal šioje disertacijoje pateiktą teminio plano pavyzdį parengti ir įgyvendinti tarpžinybinio ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir prokurorų, atskleidžiančių ir tiriančių sunkius nusikaltimus, kvalifikacijos kėlimo (mokymo) kursus, kuriuose būtų suteikiami gebėjimai bei žinios bendradarbiavimo klausimais, reikalingi organizuojant bei planuojant sunkių nusikaltimų tyrimą.

2) Patikslinti teisės studijų programoje baudžiamojo proceso ir kriminalistikos mokymo programas, į jų temas, skirtas nusikaltimų tyrimo organizavimo analizei, įtraukiant su prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno (bei kitais subjektais) bendradarbiavimu tiriant nusikalstamas veikas susijusius klausimus (plačiau žr. 3.3.1. disertacinio darbo dalyje).

3) Kiekviename sunkaus nusikaltimo ikiteisminiame tyrime ruošti tyrimo planus ir pridėti juos ikiteisminio tyrimo medžiagoje.

4) Prokuratūrose ir ikiteisminio tyrimo įstaigose dirbantiems informacinių technologijų specialistams rekomenduojame naudojant algoritimizacijos ir programavimo metodus sukurti programą (ar programas), skirtą sunkių nusikaltimų tyrimo planavimui, tyrimo perspektyvų numatymui, automatiniam tyrimo veiksmų parinkimui tipinėse situacijose, nuosekliai atliktų ir atliekamų tyrimo veiksmų sekimui, tuo pačiu sudarant galimybes tyrėjui ir prokurorui nuolat bendradarbiauti virtualioje aplinkoje.

Disertacinio tyrimo rezultatų aprobavimas. Tarpiniai disertacinio tyrimo rezultatai pristatyti keturiuose tarptautinėse mokslinėse-praktinėse konferencijose:

- 1) *V-oji tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija „Kriminalistika ir teismo ekspertizė: mokslas, studijos, praktika“*, 2007 m. vykusioje Vilniuje;
- 2) *„Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos“*, 2008 m. vykusioje Šiauliuose;
- 3) *“The Fifth Year as European Union Member States: Topical Problems in Management of Economics and Law“*, vykusioje 2009 m. Rygoje (Latvijos Respublika);
- 4) *VI-oji tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija „Kriminalistika ir teismo ekspertizė: mokslas, studijos, praktika“*, 2009 m. vykusioje Trakuose.

Tarpiniai disertacinio tyrimo rezultatai taip pat pristatyti mokslinėje stažuotėje: 2008 m. gegužės mėn. Bialystoko aukštojoje mokykloje (Lenkija) buvo skaitytos 8 akad. val. paskaitos tematika *„Lietuvos teisės ir teisės saugos sistema“*.

Tyrimo rezultatai publikuoti septyniuose mokslinėse publikacijose.

Disertacinis darbas svarstytas Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Baudžiamojo proceso katedroje.

MOKSLINĖS PUBLIKACIJOS

1. Šatas, M. Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo ypatumai. *Tarptautinės mokslinės praktinės konferencijos „Kriminalistika ir teismo ekspertizė: mokslas, studijos, praktika“, vykusios 2007 m. Vilniuje, mokslinių straipsnių rinkinys*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2007, p. 115–120.

2. Šatas, M., Šatienė, G. Korupcinių veikų kriminalistinės charakteristikos požymių reikšmė ir jų nustatymo galimybės. *Tarptautinės mokslinės praktinės konferencijos „Kriminalistika ir teismo ekspertizė: mokslas, studijos, praktika“, vykusios 2007 m. Vilniuje, mokslinių straipsnių rinkinys*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2007, p. 174–179.

3. Šatas, M. Prokuroro instituto istorinė raida užtikrinant teisingumą Lietuvoje. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 2008, 1(10): 153–165.

4. Šatas, M. Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo formos. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 2008, 4 (13): 361–366.

5. Šatas, M., Šatienė, G. Korupcijos apibrėžties reikšmė atskleidžiant korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas ir planuojant jų tyrimą. [Detecting the Corruption – related criminal acts and planning their investigation using features of the corruption]. *Tarptautinės mokslinės praktinės konferencijos „The Fifth Year as European Union Member States: Topical Problems in Management of Economics and Law“, vykusios 2009 m. Rigoje, Latvijoje, mokslinių straipsnių rinkinys*. Rīga: Latvian Academy of Sciences, 2009, p. 358–367.

6. Šatas, M. *Bendradarbiavimo atskleidžiant ir tiriant nusikalstamas veikas samprata*. *Kriminalistika ir teismo ekspertizė: mokslas, studijos, praktika*. Kolektyvinė monografija. Vilnius, 2009, p. 235–250.

7. Šatas, M. Kai kurios prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo problemos tiriant nusikaltimus Lietuvoje. [originali kalba – rusų k.: Некоторые проблемные вопросы взаимодействия прокурора и дознавателя при расследовании преступлений в Литве]. *Vestnik kriminalistiki*. 2010, 2(34): 55–63.

GYVENIMO APRAŠYMAS

Asmeninė informacija:

Mindaugas Šatas, gimęs 1975 m. kovo 6 d. , Šiauliuose.

Išsilavinimas:

- 1) 2006 m. – 2011 m. - Doktorantūros studijos, Baudžiamojo proceso katedra, Teisės fakultetas, Mykolo Romerio universitetas.
- 2) 1998 m. – 2000 m. – Teisės magistro kvalifikacinis laipsnis, Lietuvos teisės universitetas.
- 3) 1996 m. - 1998 m. – Teisės bakalauro laipsnis, Lietuvos teisės akademija.

Profesinė patirtis:

- 2006 m. vasario 1 d. – iki dabar Šiaulių universitetas, Socialinių mokslų fakultetas, Viešojo administravimo katedros lektorius;
- 2003 m. kovo 10 d. – 2008 m. birželio mėn. Šiaulių apygardos prokuratūra, Antrojo (sunkių nusikaltimų ikiteisminio tyrimo organizavimo) skyriaus prokuroras;
- 2003 m. vasario 4 d. - 2003 m. kovo 10 d. Panevėžio miesto apylinkės prokuratūra, skyriaus prokuroras;
- 2001 m. birželio 18 d. - 2003 m. vasario 4 d. Panevėžio miesto apylinkės prokuratūra, stažuotojas prokuroro etate;
- 2000 m. lapkričio 16 d. – 2001 m. birželio 18 d. advokatės V. Laukevičienės padėjėjas;
- 1993 m. rugsėjo 1 d. - 1996 m. rugsėjo 1 d. Šiaulių m. VPK 1 PK vyr. policininko pareigos.